
**AVRUPA BİRLİĞİ'NİN
GENİŞLEMESİ**

**BAŞARILAR
VE ZORLUKLAR**

Wim Kok'un

Avrupa Komisyonu'na

sunmuş olduğu rapor

Wim Kok 1938'te Bergambacht'ta doğdu. Siyasete atılmadan önce Hollanda Sendikaları Federasyonu ve Avrupa Sendikalar Federasyonu'nun başkanlığını yaparak sendikal hareket içinde yer aldı. Hollanda'da milletvekilliği ve İşçi Partisi'nin liderliğini yapan Kok, Sosyalist Enternayonal'in de başkan yardımcılığını yürüttü. 1989-1994 yılları arasında Başbakan Yardımcısı ve Maliye Bakanı olarak, 1994-2002 yılları arasında da Hollanda Başbakanı olarak hizmet verdi.

İÇİNDEKİLER

Giriş *Wim Kok*

Bu raporun amaçları
Niçin genişleme?
Bugünkü durum
Yaklaşımım
Beş maddelik bir gündem

Özet

Avrupa kıtası ölçeğinde barış ve istikrar
Avrupalılar olarak birlikte hareket edilmesi
Ekonominin canlandırılması
Avrupa'nın daha güvenli hale getirilmesi
Komşu ülke politikası
Dünya meselelerinde Avrupa'nın rolü

1 Yeni Avrupa'nın Oluşturulması

AB neden genişliyor
Ülkeler neden katılmayı istiyor
Geçmiş genişlemeler
Mevcut genişleme dalgası

2 Genişleyen AB ve Vatandaşları

Mevcut üyeler
Müstakbel üyeler
Sıkça sorulan sorular

3 Ekonomi, İşgücü Piyasası ve Finans

Ekonomik etkiler
Ticaret
Yatırım
Göç ve işgücü piyasası
Ekonomik ve parasal birlik
Lizbon stratejisi
Bütçesel maliyetler

4 Yaşam Kalitesi

İç güvenlik
Çevre
Nükleer güvenlik
Gıda standartları

5 Dünyada Avrupa'nın Rolü

Dış ve güvenlik politikası
Uluslararası ekonomik ilişkiler
Komşu ülke politikası

6 Avrupa'da Birlikte Hareket Edilmesi

Kimlik sorunu
AB kurumlarının reformdan geçirilmesi
Politikaların daha iyi uygulanması

Ekler

Tablolar

1. AB'ye ve müstakbel üye devletlere ilişkin temel bilgiler
2. AB üye devletlerinde genişlemeye verilen destek
3. Müstakbel üye devletlerde katılım sürecine verilen destek
4. AB'nin Orta ve Doğu Avrupa ile ticareti
5. AB'de ve müstakbel üye devletlerde ekonomik büyüme
6. AB'nin genişleme alanındaki bütçe harcamaları: katılım öncesi
7. AB'nin genişleme alanındaki bütçe harcamaları: katılım sonrası

GİRİŞ

Bu raporun amaçları

Bu rapor, Avrupa Birliği'nin (AB) yaklaşmakta olan genişlemesinin getireceği sonuçları ve zorlukları incelemektedir.

Rapor öncelikle, Birlik'e 1 Mayıs 2004 tarihinde katılacak olan on yeni üyenin onaylanması sürecinde vatandaşlar tarafından sorulan temel sorulara cevap getirmeye çalışmaktadır. *AB niçin üye sayısını 15'ten 25'e (ileride daha da artmak üzere) çıkartmayı planlıyor? Genişlemenin vatandaşların günlük hayatlarına nasıl bir etkisi olacak? Mevcut ve müstakbel üye ülkelerde dile getirilen umut ve kuşkular haklı bir temele dayanıyor mu? Vatandaşların bu sorularına ciddi cevaplar verilmesi gerekiyor. Benim amacım yeni üyelerin AB içine alınmasının getireceği fayarlardan ve fırsatlardan söz etmenin yanı sıra bu yoldaki potansiyel engelleri, maliyeti ve riskleri de ortaya koymak olacaktır.*

Rapor bunların yanı sıra genişlemenin getirdiği temel sorunları da ele almaktadır. 2004 yılında Birlik'e 10 yeni ülkenin katılması on yıldan daha fazla bir süre önce başlamış ve daha uzun yıllar devam edecek olan bu sürecin sadece bir aşamasıdır. Bu yolda hem eski hem de yeni üyelerce pek çok kazanım elde edilmiştir, ancak daha yapılacak pek çok şey bulunmaktadır. *Genişlemenin başarılı olmasını nasıl sağlayabiliriz? Kısmi bir başarı, hatta bir başarısızlık yerine tam bir başarı sağlanabilmesi için ne yapılması gerekir? Amacım, AB'nin başarılı bir genişleme için bir strateji geliştirmesi gereken temel alanlara dikkat çekmektir.*

Kamuoyunun genişlemeye bakışı genel olarak olumlu olmakla birlikte ciddi bir bilgi ihtiyacı da mevcut. Sorulan soruların bir bölümü Avrupa bütünleşmesinin temel sorunları ile ilgili. *AB'nin daha fazla sayıda ülkeyi içine alacak şekilde genişlemesi ulusal kimliklerin kaybolmasına yol açacak mı? Bu kadar fazla üyesi olan bir AB'de kararların alınması mümkün olabilecek mi? Genişleme, dünyada meselelerinde AB'nin sesinin daha fazla duyulmasına katkıda bulunabilir mi? Genişleme yaklaştıkça AB'nin bu sorulara cevap bulması gerekmektedir.*

Toplumları ve halkları biraraya getirme süreci şimdi başlıyor. Bu, iş dünyasında yaşanan birleşmelere benziyor: asıl başarı sınavı bu birleşmenin çalışanların günlük hayatlarının bir

parçası haline gelmesi ile başlar. İşte bu nedenle, genişlemiş bir AB’de yaşanacak değişikliklerle başa çıkabilmek için iyi tanımlanmış bir gündeme ihtiyacımız var.

Niçin genişleme?

Genişleme AB’nin üstlendiği en iddialı proje: burada son dünya savaşının sonrasında bölünmüş olan Avrupa kıtasının yeniden birleşmesi sözkonusu. Bundan önceki genişleme dalgaları bölünmüş bir Avrupa içinde gerçekleşti ancak bu dalga AB’nin kurucularının Avrupa’yı bütün ve özgür bir hale getirme rüyasını gerçekleştirmeyi amaçlıyor.

Tüm hayatım boyunca inanmış bir Avrupalı oldum. Gençliğimde yaşadığımız son dünya savaşını hala hatırlıyorum ve bugün sahip olduğumuz barış, istikrar ve refahın değerini biliyorum. Geçmiş yarım yüzyıldaki Avrupa bütünleşmesi sürecinde ne denli önemli kazanımlar elde ettiğimizi anlıyorum. Eski Yugoslavya’da yaşanan savaşlar ve vahşet, parçalanma dinamiklerinin birlik arzusuna galip geldiği durumlarda Avrupalılar’ın birbirlerine neler yapabileceğini gösterdi.

Bu nedenlerle, Avrupa Birliği’nin genişlemesi benim için bir vizyonun gerçekleşmesi anlamına geliyor – bu Avrupa bünyesinde güvenlik ve refahın hakim olduğu ve bunun sorgulanmadan kabul edildiği dönemlerde kolaylıkla unutulabilen bir vizyon. Ancak eğer durup düşünürsek bu vizyonun AB ve genişlemenin temelini oluşturduğunu görebiliriz: Avrupa halklarının barış ve istikrar içinde birlikte çalışmalarına olanak tanıyacak anayasal bir çerçeve içinde tekrar biraraya gelmeleri.

Orta ve Doğu Avrupa halkları için Avrupa, Demirperde ve Soğuk Savaş döneminde bir nesilden uzun bir süre boyunca dönmeyi hayal ettikleri değerleri simgeliyordu. Ancak Avrupa’ya dönüş onlar için bir sembolden çok daha fazlasını içeriyor: AB üyeliği fırsatı bu ülkelere çoğulcu demokrasiyi ve pazar ekonomisini geri dönülmez bir biçimde tercih etmelerinde ve bununla bağlantılı bir reform sürecini başlatmalarında yardımcı oldu. Böyle bir güvenli limanın varlığı tüm bölgenin sürekli istikrarı için gerekli olan ekonomik refahın önşartı haline geldi.

Ancak bu ülkelerin Avrupa macerası hiç de kolay olmadı. Dönüşüm süreci Orta ve Doğu Avrupa’da köklü değişiklikleri beraberinde getirdi: Yeni fırsatlardan herkesin aynı düzeyde

faýdalandyđy söylenemez, bunun yanı sıra, eski sosyal güvenlik ağları da ortadan kalktı. Genişlemenin gerçek maliyeti AB'nin bütçesiyle ölçülemez: Uyum sürecinin en kapsamlı etkileri geleceğin üye devletlerinde zaten uzun süredir hissediliyor.

Şu anki AB'nin halkları için Orta ve Doğu Avrupa'da istikrar ve demokrasi, sadece güvenlik anlamında değil refah anlamında da önemli yararlar sağladı bile: Ticaret hacmindeki hızlı artış, işletmeler, yatırımlar ve Batı Avrupa'nın geneli için daha fazla istihdam ve büyüme anlamına geliyor.

AB'nin şu anda karşı karşıya olduğu zorlukları aşmayı başarması halinde, 2004'te genişleme gerçekleştiğinde bu yararlar hem eski hem de yeni üyeler için pekişmiş ve artmış olacak.

Bugünkü durum

Genişleme AB'nin *ekonomik performansı, iç tutarlılığı ve dış rolüyle* ilgili büyük sorunlarla karşı karşıya olduğu bir dönemde gerçekleşiyor.

Dünya ekonomisi iyi bir durumda değil. Avrupa'da büyümenin motoru, en azından şu anki üye devletlerde, durmuş durumda ve işsizlik oranı inadına yüksek. AB liderleri Lisbon stratejilerinde dünyanın en rekabetçi ve en dinamik bilgi-temelli ekonomisi olma hedeflerini açıkladılar, ancak bu büyük laflar şu ana kadar uzun vadede istikrarlı büyümeyi ve küreselleşme dinamik bir biçimde katılabilmesini sağlayacak yapısal reformlar ile desteklenmedi. Dünya bizi beklemeyecektir.

AB iç politikalarında, siyasi irade eksikliği ve karar almadaki zorluklar nedeniyle bir dizi alanda vatandaşlarının endişelerine yeterli düzeyde cevap veremiyor. Avrupa'nın Geleceği Konvansiyonu'nun sonuçları bu anlamda çok hayati olacak. Verimlilik ve demokratik meşruiyet gibi iki gereklilik arasında daha iyi bir denge sağlayabilecek bir yönetim sistemine ihtiyacımız var. AB kendi kendisini baştan yaratmalı. Ancak, şu anki ortam yeni arzular ya da büyük fikirlerin gelişmesi için ideal olmanın çok uzağında. Avrupa vatandaşları arasında hızla büyüyen bir güvensizlik ve bilinmeyene karşı giderek artan bir korku var.

Dışarıda, bugünkü dünya dış politikasının en önemli sorusu olan Irak sorununu çözmek için AB hiç bir rol üstlenmedi. AB üyeleri gözle görülür bir biçimde derin görüş ayrılıklarına

düştüler. Daha da kötüsü, AB ve onun dış politika araçları hiç bir rol üstlenmedi. Bu konuda uluslararası platformda AB üyeleri tek tek önemli roller üstlenirken, Avrupa bir bütün olarak bu sürecin içinde yer almadı. Bu Avrupa vatandaşları için kabul edilebilir bir durum değildir. AB'nin ekonomik ağırlığının yanı sıra dünya meselelerinde siyasi bir ağırlığı da olmalıdır.

Bu üç temel sorun – ekonomik, iç ve dış – AB'nin genişlemesiyle eşzamanlı gitmektedir. AB'nin ekonomik dinamizmini ve rekabetçiliğini yeniden kazanma, vatandaşlarının taleplerine etkili bir biçimde cevap verebilme ve dünyadaki siyasi rolünü tanımlama ihtiyacı vardır.

Yaklaşımım

AB'nin yaklaşmakta olan genişlemesinin yaratacağı ivmenin bu sorunları kararlılıkla aşabilmemiz için önemli bir fırsat oluşturacağına inanıyorum. Bu sorunlar AB'nin genişlemesinden kaynaklanmıyor. Yaklaşmakta olan genişleme hem bu sorunlarla yüzleşmemizi gerekli kılacak, hem de bazı durumlarda bu sorunlara çözümler bulabilmemize yardımcı olacaktır. Genişleme Avrupa'nın ele alınması gecikmiş birtakım sorunlarının çözülmesinde bir katalizör işlevi üstlenebilir. İleriye doğru büyük bir sıçrama yapabilmemiz için gereken dinamizmi sağlayabilir.

Bu noktadan sonra, AB politikalarına yaklaşımımızı genişlemiş AB'yi – geleceğin AB-25'i – düşünerek gözden geçirmeliyiz. 'Mevcut üyeler' ve 'aday ülkeler' söylemleri çoktan geçerliliğini yitirdi. Artık yeni üyelerin ortak konumunda olacağı gelecekteki duruma bakmalıyız. Bu nedenle, bu raporda mümkün olduğu kadar 'aday ülkeler' yerine 'müstakbel üyeler' nitelemesini kullanıyorum.

Yeni ortakların kendilerini üyeliğe hazırlamada atmaları gereken birtakım adımlar olduğu kanısındayım. Ancak aynı zamanda gerçekleştirdikleri siyasi, ekonomik ve sosyal reformlarla bize öğretebilecekleri pek çok şeyleri olduğunu da hissediyorum.

Beş maddelik bir gündem

Genişlemenin faydaları ve yarattığı fırsatlar potansiyel engellerden, maliyetten ve risklerden çok çok fazla. Bu AB'nin gerçekleştirdiği en başarılı dış politika girişimi. Genişlemede

yaşanacak bir gecikme, ya da AB üyelerinin bir veya birkaçının parlamentolarının onaylamaması yüzünden genişlemeden tamamen vazgeçilmesi Avrupa için büyük bir siyasi başarısızlık olacaktır. Bu ayrıca hem AB, hem de aday ülkelere çok büyük bir maliyet getirecektir.

Ancak kötü kotarılmış bir genişleme de aynı derecede kötü olacaktır. AB genişlemenin şu anda gerektirdiği reform ve ayarlamaları gerçekleştirmezse, vatandaşlarının, komşularının ve tüm dünyanın çıkarına Avrupa'yı daha güçlü ve daha güvenli kılma şansını –belki de sonsuza dek– kaybedecektir.

Bu nedenle, Avrupa'nın yeni üyeleriyle ne yapabileceği ve nasıl yapabileceğine ilişkin yeni bir vizyon geliştirmemizin zamanının geldiğine inanıyorum. Değişikliklerle başa çıkabilmek için önereceğim strateji beş başlık altında özetlenebilir:

1. ***Avrupa'da birlikte hareket edilmesi:*** Daha iyi bir karar verme mekanizmasına ve genişlemiş bir AB'de gerçekten Avrupalı politikalar üretebilmek için kararlılık ve siyasi iradeye ihtiyacımız var.
2. ***Avrupa ekonomisinin canlandırılması:*** Genişlemiş bir piyasada büyüme, rekabet ve istihdam yaratma alanlarında daha fazla yenilik ve reforma ihtiyacımız var.
3. ***Avrupa'yı vatandaşları için daha güvenli hale getirmek:*** Adalet ve içişlerinde işbirliği, yüksek standartlar ve daha iyi güvenlik alanlarında büyük bir sıçrama gerçekleştirmek için genişlemeden faydalanmalıyız.
4. ***Avrupa'da komşularımızla işbirliğini geliştirmek:*** AB'nin sınırları genişledikçe çevremizde refah ve istikrarı temin edecek bir komşuluk politikasına ihtiyacımız var.
5. ***Avrupa'nın dünya meselelerinde sesinin daha fazla duyulmasını sağlamak:*** 25 üyeyle uluslararası platformda daha fazla ağırlık, tutarlılık ve etkiye sahip olma fırsatını yakalamalıyız.

Bu fikirler raporun özetinde ve tek tek bölümlerinde daha detaylı bir biçimde açıklanmaktadır.

Hem eski hem de yeni üyelerin sunmakta olduğum teklifi anlayabilmeleri için bir miktar çaba göstermeleri gerekiyor. AB şimdiye kadar hep 'müktesebat' üzerine odaklanıp, müstakbel üyeleri Avrupa kurallarını nasıl uygulamaları gerektiği konusunda yönlendiriyordu. Bu

lkeler, hakları olduğu kadar yükümlülükleri de olan tam üyeler ve eşit ortaklar haline geldikçe ‘biz’ ve ‘siz’ Őeklindeki kullanımlar yerini genişlemiş Birlik içinde ‘biz hepimiz’ Şeklinde kullanımlara bırakmalıdır.

‘Karar uygulayıcı’ bir konumdan ‘karar alıcı’ bir konuma geçmeleriyle birlikte yeni üyeler için önemli psikolojik değişiklikler de olacaktır. Bu ülkelerin, ortak hedefler belirlenmesi ihtiyacını gözden kaçırmadan AB faaliyetlerinin değişik alanlarına bakış açılarını yeniden tanımlayıp, genişlemiş AB bünyesinde zaman zaman ödünler vermeye de hazır olmaları gerekecektir.

Bu genişlemenin bundan öncekilerden bir başka farkı da AB’yi yeni bir faaliyet leğine taşımasıdır. AB’nin kıta ölçeğinde faaliyet göstermesi, bu fırsatı iyi değerlendirdiği takdirde, daha iyi işleyen, vatandaşlarına daha iyi hizmet sunan ve dünya meselelerinde daha fazla söz sahibi olan bir kurum haline gelmesine katkıda bulunacaktır.

Yeni yelerin Birlik’e katılacağı Mayıs 2004 tarihine kadar, bu genişlemenin başarıya ulaşması için gereken hazırlıkları yapma ve müstakbel yeleri bu sürece dahil etme fırsatına sahibiz.

Bu iddialı proje için tutarlı bir plana ihtiyacımız var. Avrupa Komisyonu’na ve diğer Avrupa kurumlarına sunmakta olduğum bu raporda bu yönde tavsiyeler yer almaktadır.

Wim Kok

19 Mart 2003

ÖZET

Bu rapor Avrupa Birliği'nin (AB) üye sayısını önce 15'ten 25'e, sonra daha da yukarı çıkarmasının yaratacağı etkileri ele almaktadır.

Genişleme üzerine bir çok araştırma yayınlanmış olmakla birlikte, bunların çoğu konuya ulusal veya sektörel bir bakış açısından yaklaşmayı tercih etti. Bu rapor, şu ana dek ortaya konmuş fikirleri ve gerçekleştirilmiş araştırmaları gözönünde bulundurarak genişlemeyi Avrupalı bir bakış açısıyla ele alıyor. Rapor tek tek ülkelerin değişik ilgi alanlarını ve bakış açılarını yansıtmayı amaçlamamakla birlikte –bu kapsamının çok dışında olurdu–hem mevcut hem de müstakbel üyelerin durumlarını ele alarak genişlemiş bir AB'nin geleceğini resmediyor.

Raporun ilk iki bölümü:

- (Bölüm 1: Yeni Avrupa'yı İnşa Etmek) şu ana kadarki genişleme sürecini gözden geçirip hangi kazanımların elde edildiğini değerlendiriyor.
- (Bölüm 2: Vatandaşlar ve Genişleyen Birlik) kamuoyu tarafından ve siyasi çevrelerce genişleme ile ilgili gündeme getirilen temel soruları ele alıyor.

Rapor daha sonra dört başlık altında toplanmış olan şu konuları ele alıyor:

- Ekonomik unsurlar (Bölüm 3: Ekonomi, İş Piyasası ve Finans);
- İç güvenlik ve koruma standartları (Bölüm 4: Yaşam Kalitesi);
- Genişlemiş AB'nin dış politikası (Bölüm 5: Dünya'da Avrupa'nın Rolü);
- Avrupa yönetişimi ve kimliği (Bölüm 6: Avrupa'da Birlikte Hareket Etmek).

Bu konuların analizi durağan değil devingen olacaktır: Rapor, sadece mevcut AB kural ve politikalarının uygulanmasının sonuçlarını değil, AB'nin başarılı bir genişleme için yapması gereken reformları da ele almaktadır.

Avrupa Kıtası ölçeğinde barış ve istikrar

AB genişlemesinin getireceği temel fayda nedir? Avrupa kıtası ölçeğinde barış ve istikrarı sağlayabilme fırsatıdır:

- AB'nin genişlemesi geçen dünya savaşının sonrasında bölünmüş olan kıtamızı giderek daha da bütünleştiriyor. Genişleme, Batı Avrupalıların bir nesilden uzun bir süredir yaşamakta oldukları barış, istikrar ve refah ortamını Orta ve Doğu Avrupalılara da sunuyor. Avrupa Birliği'nin, daha önceden de Avrupa Topluluğu'nun, tarihi başarısı üyelerinin ekonomik ve siyasi bütünleşmeleri yoluyla herhangi bir çatışmanın hatta savaşın önüne geçmiş olmasıdır. Bunu Avrupa'nın geri kalan bölümüne de yaymak ölçülemeyecek kadar çok yarar getirecektir.
- AB üyeliği fırsatı, geçtiğimiz on yılda Orta ve Doğu Avrupa ülkelerinin çoğulcu demokrasi ve pazar ekonomisine dönüşlerini yerleşik kılmalarına katkıda bulundu. Bu ülkelerin reform ve geçiş çabaları AB tarafından desteklendi. Sonuçta ortaya çıkan istikrar ve artan refah hem bu ülkelere hem de Birlik'in mevcut üyelerine fayda sağlamıştır.
- Soğuk Savaş'ın bitişiyle birlikte Avrupa'nın yapay bölünmüşlüğü ortadan kalktı ancak Orta ve Doğu Avrupa'da etnik ve ulusal gruplar arasında sürtüşmeler yaşandı. AB üyeliği fırsatı bu sorunların çoğunu ortadan kaldırmıştır.

AB'nin genişlemesinin ilham kaynağı işte bu 'bütün ve özgür' bir Avrupa'nın yeniden birleştirilmesi vizyonudur.

Genişleme süreci Avrupa vatandaşlarının ilgi alanına giren bir dizi kamu politikasında olumlu sonuçlar doğurmakta. Ancak tamamen başarıya ulaşabilmesi için açık bir strateji belirlenmesi gerekiyor. Bu süreç azami faydayı sağlayacak şekilde nasıl idare edilebilir? Geçmişte basın, kamunun ve politika yapıcılarının ilgisi katılım sürecine yönelikti – “Yeni ülkeler Birlik'e ne zaman ve nasıl katılacaklar?”. Şimdi ise “Katılmalarından sonra ne olacak?” ve “Genişlemiş bir AB için ne tür politikalara ihtiyacımız var?” gibi soruların sorulması gerekiyor. Değişikliklerle başa çıkabilmek için bir gündeme ihtiyacımız var.

Bu rapor genişlemenin başarıya ulaşmasını temin etmek için AB'nin adımlar atması gereken beş kilit alan tanımlamaktadır.

1. *Avrupalılar olarak birlikte hareket edilmesi*

- Zengin bir kültür mirasına sahip yeni üyelerin katılımı AB'deki çeşitliliği arttıracaktır. Genişleme daha çok görüş alışverişini ve diğer Avrupalıları daha iyi anlamayı da beraberinde getirecektir. AB kurumlar ulusal dillere saygı göstermeye ve diğer dillerin öğrenilmesini teşvik etmeye devam edecektir.
- AB üye sayısının 15'den 25'e yükselmesi ile birlikte karar verme sürecinde aksaklıklar yaşanması riskini ortadan kaldırmak için bu sürecin bir reforma tabi tutulması gerekecektir. AB kurumları daha şimdiden eleştirilere maruz kalmaktadır. Genişleme yönetim sistemimizi "iyileştirme" ihtiyacını ortaya çıkararak, iyileştirme için bir fırsat sunmaktadır. Günümüzde ortaya çıkan sorunların daha iyi yönetişime duyulan ihtiyaçla bağlantısının kurulması siyasi birliğin gerektirdiği aşamayı beraberinde getirebilir.
- Birbirlerini daha iyi anlamak, ortak menfaatleri belirleyebilmek ve daha büyük bir AB'nin kimliklerini yitirmelerine sebep olacağı korkusunu atmak için Avrupalıların daha fazla gayrette bulunması gerekmektedir. Birlikte hareket edip sorunlara Avrupa kökenli çözümler bulabilmemiz için Avrupa'da güvenin tesis edilmesi gerekmektedir.

Dolayısıyla, raporla aşağıdakiler önerilmektedir:

- Avrupa'nın Geleceğine ilişkin Konvansiyon açık ve kolay anlaşılabilir bir anayasa metni hazırlamalıdır. Genişleyen AB'nin vatandaşlarına ne yapıp ne yapamayacaklarını açıklayan ve aynı derecede gerekli olan etkinlik ve demokratik meşruiyet ihtiyaçları arasında daha iyi bir denge kuracak olan yönetişim sistemini anlatan bir metne gereksinim bulunmaktadır.
- Reformlar oylamaların çoğunluk esasına dayalı olarak yapılmasının yaygınlaştırılmasını, "Topluluk yönteminin" güçlendirilmesini ve kurumsal dengelere yönelik saygıyı içermelidir.
- Eski ve yeni üyelerin AB kurallarını ve politikalarını daha iyi uygulamaları gerekmektedir.
- Vatandaşlar, özellikle de yeni üyeler arasındaki anlayışı arttırmak için daha fazla gayrette bulunmalıyız: bu toplumun farklı kesimlerine mensup kişiler arasında değişimin

programlarının yapılması; iş tecrübesi; gençlerin diğer AB ülkelerinde eğitim görmeleri; ve Avrupa üniversite ağlarının güçlendirilmesi anlamına gelmektedir.

Eğer AB'yi daha iyi çalışan bir müessese haline getirme konusunda ciddiyssek, o zaman doğru yaklaşımı sergilemeliyiz. Ulusal mülahazalara takılıp kalmamalıyız: küçük yada büyük ülke, eski yada yeni üye, zengin yada yoksul bölge olsun, hepimiz Avrupalıyız. Biz sadece siyasi oluşumları değil, toplumları ve insanları da bir araya getiriyoruz. Asıl üzerinde durulması gereken konular Avrupa entegrasyonunun gönülden istenmesi ve başarıya ulaşmada kararlı olunmasıdır. Eğer Avrupa birleştirilmeyi istemezse, o zaman hiçbir kurumsal düzenleme bunu başaramaz.

2.Ekonominin canlandırılması

Genişleme süreci şimdiden ekonomik fayda sağladı ve daha fazlasını da sağlayabilir. Bu faydalar arasında aşağıdakiler bulunmaktadır:

Pazarın büyümesi sonucunda eski ve yeni üyelerin refah düzeyinin artması

Son yıllarda AB ve müstakbel üyeleri arasındaki ticaretin ve yatırımların hızla artması beraberinde ekonomik kazanımlar da getirdi. Hudutlarda mallar üzerinde yapılan kontrollerin katılımı birlikte ortadan kalkmasıyla, yeni üyeler tam olarak ortak pazara girebilecektir. Bu süreçte, hizmetlerin, sermayenin ve emeğin serbestleştirilmesinden de kazanımların elde edilmesi beklenebilir. Söz konusu faydalar 1993 yılında hudutların ortadan kaldırıldığı tek pazarın devreye girmesi sonucu elde edilen faydalarla aynı türdendir.

Mevcut üyeler için daha olumlu ekonomik şartlar

Aşağıda belirtilen faktörleri içermektedir:

- Genişleyen pazarda eşit rekabet koşulları,
- Yüksek vasıflı işgücüne erişim,
- Yeni üyelerdeki ekonomik büyümeden dolayı talebin artması.

Yeni üyeler için Batı Avrupa'nın refah düzeyini yakalama şansı

Aşağıda belirtilen faktörleri içermektedir:

- Son yıllardaki sermaye girişine ilaveten, yatırımların artmasının üretkenlik, beceriler ve teknoloji transferi alanlarında daha fazla ilerlemeye yol açması,

- AB üyeliğinin getirdiği istikrarlı hukuki ve ekonomik yapı,
- AB fonlarından sağlanan yardım.

Yeni üyeler AB'den daha yüksek bir büyüme oranına sahipler. Eğer bu ivme korunursa, sonuçta:

- Sosyal ve ekonomik uçurum azalır,
- Gelirler ve sosyal standartlar artar,
- Diğer AB ülkelerine göç etmeyi cazip kılan nedenler azalır.

Yeni üyelerin gelişi AB'ye zaten ihtiyaç duyduğu ekonomik ve sosyal politika reformunu istediği şekilde gerçekleştirme imkanını sunacaktır. Genişleme bir tehdit değil, yenilenme için itici güçtür.

AB yeni üyelerden, onların sosyal ve ekonomik reform deneyimlerinden öğrenebilir. Yeni üyelerden bazıları gerekli değişiklikleri mevcut AB üyelerinden daha hızlı gerçekleştirmiştir.

Genişleme ve beraberindeki değişiklikler uzun vadeli faydalar sağlayabilir, ancak bunun maliyeti faydalarının önüne geçebilir ve hem kazanan hem de kaybeden olacaktır. Buradaki asıl mesele değişikliklerin üstesinden gelinebilmesidir.

Dolayısıyla, raporla aşağıdakiler önerilmektedir:

- Avrupa politikaları ve ulusal politikalar ekonomik büyümeye ve ekonomik koşullara uyum konusuna öncelik vermelidir: bu da 25 AB ülkesinde genel olarak daha yüksek bir büyüme oranının gerçekleştirilmesi, hatta mümkünse yeni üyelerde bu oranın daha yüksek olması anlamına gelmektedir. Ekonomik büyüme ve koşullara uyum genişleyen AB'de kilit kelimeler olmalıdır.
- Genişleyen pazarda büyümenin ve rekabet gücünün artırılması ve iş yaratılması için daha fazla yeniliğe ve reforma ihtiyacımız var. "Lizbon Stratejisi"sinde verilen taahhütlerin AB ve üyeleri tarafından eyleme geçirilmesinin zamanı geldi. Ortak pazarın daha iyi işler hale getirilebilmesi için istihdam yaratılmasına, araştırmalara yatırım yapılmasına, enerji, telekomunikasyon ve ulaşıma sektörlerinin serbestleştirilmesine öncelik verilmelidir. Artık yeni üyelerin Lizbon Stratejisine tam uyumu sağlanmalıdır.
- Mevcut ve gelecekteki üyeler sosyal ve ekonomik politikaların etkinliğine katkıda bulunacak ve böylece genişlemeyi başarılı kılacak istihdam politikalarına gereksinim

duymaktadırlar. Ortak pazarda kişilerin serbest dolaşımının bir sonucu olarak, piyasanın talepleri doğrultusunda gerçekleşen işgücü göçü büyümede rol oynayan faktörlerden birisi olacaktır. Mevcut üye devletler piyasalarını mümkün olan ilk fırsatta yeni üye devletlerden sağlanacak olan işgücüne açmalıdırlar. Sınırlamalar ortadan kaldırıldığında bile işçilerin girişinin sınırlanması ihtimali söz konusudur.

- AB'ne mevcut üyelerle yeni üyelerdeki en iyi unsurları bir araya getiren bir ekonomik ve sosyal model gereklidir. Bu modelin amacı mevcut işlerin korunmasından ziyade, yeni istihdama uyumu kolaylaştırmaktır. Genişlemeden etkilenecek olanlara yardımcı olunması için Avrupa düzeyinde alınacak ortak tedbirler hazırlanmalıdır.
- Genişlemeden kısa süre sonra AB'nin gelecekteki bütçe yapısı konusunda alınacak önemli kararların temeli oluşturulmalıdır. Amaç gerçekten geleceğin 25 üyeli AB'si için gereken politikaların tesis edilmesidir.

AB yeni üyeleriyle dayanışma ve birliktelik içinde olmalıdır, çünkü yeni üyelerin büyümesi ve kalkınması herkesin menfaatine olacaktır. Aynı zamanda, sadece para tasarrufunda bulunmak amacıyla değil, fakat aynı zamanda daha iyi politikalar üretmek adına politika reformlarının gerçekleştirilmesi kaçınılmazdır. Bu türden değişikliklere karar verirken, Lizbon gündeminin amaçlarını ve yenilik ve büyüme gereksinimini akılda tutmamız gerekmektedir:

- Ortak tarım politikası konusundaki desteğin fiyat ve miktardan kaliteye doğru kaydırılması gerekmekte ve Orta ve Doğu Avrupa'da istihdamın tarım dışına yönelişini kontrol altına almaktan ziyade, bu süreci destekleyecek bir kırsal ekonomik kalkınma politikasını ihtiyaç duyulmaktadır. Bu aynı zamanda tarım alanındaki ticaretle gelişmekte olan ülkelerle ilişkilerin geliştirilmesi anlamına da gelmektedir.
- Yapısal harcamalar konusunda yeni üyelerin ihtiyaç ve önceliklerine, ve Orta ve Doğu Avrupa'nın bölgesel entegrasyonuna uyarlanan önlemlere ihtiyacımız var. Çevre ve altyapı, ayrıca insan kaynakları ve eğitim alanlarına yatırım yapılması gerekecektir.
- Araştırma ve geliştirme gibi diğer politikaların desteklenebilmesi için AB bütçesi yaratıcı şekilde kullanılmalıdır.

Bütçe gelirleri konusunda ise, daha eşitlikçi, şeffaf ve istikrarlı bir sisteme ihtiyacımız var.

Bütün kıtada, AB, olgunlaşmış ekonomilere yenilenme ve daha az olgunlaşmış ekonomilere de dönüşüm konusunda yardımcı olmak suretiyle, insanların istedikleri sonuca ulaşılmasını sağlamalıdır. Çünkü Dünya bizi beklemiyor!

3. Avrupa'nın daha güvenli hale getirilmesi

Vatandaşlar açısından önem taşıyan genişleme, şimdiden geleceğin üye devletleri ile işbirliğinin ilerlemesini sağladı. AB'yi genişleterek yeni üyelerin sorunlarının AB'ye taşınmasına sebep olmuyoruz, bilakis kendi çözüm bulma yeteneğimizi onlara da sunuyoruz.

Uluslararası suçlara karşı daha etkin davranılması

Müstakbel üyeler kanunları uygulayan polisi ve hakimleri aracılığıyla işbirliğini ilerletti. Orta ve Doğu Avrupa ülkeleri AB üyeleri tarafından izlenecek olan ortak standartları benimsemeye başladıkça, uluslararası insan ve uyuşturucu kaçakçılığının da kontrol edilmesi daha kolay hale geliyor. Bu şekilde, AB üyesi olmayan ülkelerle olan hudutlar da daha iyi korunuyor.

Daha iyi göç kontrolü

Geleceğin üye devletleri başka ülkelerden gelen göçmen ve sığınmacı hareketlerini daha iyi kontrol edebilmek için işbirliğinde bulunuyorlar.

Çevre koruması

Geleceğin üye devletleri AB'nin hava ve su kirliliği kurallarına uymaya başladıkça, çevre hem Birlik vatandaşları hem de katılan ülkelerin vatandaşları için daha güvenli hale gelmeye başlıyor. AB politikaları onlara zengin doğal habitatları ve türleri koruma konusunda yardımcı olacaktır.

Nükleer güvenlik konusunda daha yüksek standartlar

AB Orta ve Doğu Avrupa ülkelerine kapsamlı bir güvenlik kültürü sunmaktadır ve bu şekilde onların nükleer santrallerinin güvenliğini daha yüksek seviyelere yükseltecektir.

Gıda standartları

AB'nin tüketicilere yönelik koruma standartları muhafaza edilecektir: genişleme sonucunda mevcut üye devletlerdeki standartlar hiçbir şekilde gevşetilmezken yeni üye devletlerde koruma artacaktır.

Fakat tüm bu alanlarda vatandaşların güvenini tesis etmek için, hem AB tarafından hem de ulusal yetkililer tarafından daha çok şey yapılması gerekmektedir.

Dolayısıyla, raporla aşağıdakiler önerilmektedir:

- Karar verme mekanizmasında reform yapılması dahil, AB'de özgürlük, adalet ve güvenlik alanının oluşturulması yönünde ilerlenmesi için önemli bir adım atılması
- Uluslararası suçla mücadele ve göç kontrolü amacıyla üye devletler ve AB kurumları tarafından daha fazla tedbir alınması ve daha yakın işbirliğinde bulunulması
- Çevreye ilişkin mülhazaların diğer politikalara entegre edilmesi,
- AB kurallarının mevcut ve müstakbel üye devletler tarafından uygulanmasının daha etkin şekilde izlenmesi

3. Komşu ülke politikası

AB genişledikçe, birliğin çevresinde istikrar ve güven halkası oluşturulması amacıyla, komşularda refah ve iyi yönetişimin yayılmasını sağlayan bir komşu ülke politikasına ihtiyacımız olacak. AB'ne üye olmayan devletlerde istikrarın, refahın ve iyi yönetişimin yayılması için AB tarafından yeni işbirliği türleri kullanılabilir. Bazı ülkelerde, gelecekte AB üyeliği beklentisi ilerleme ve reform için etkili bir itici güç olabilir.

Dolayısıyla, raporla aşağıdakiler önerilmektedir:

- AB'ne girselerde girmeselerde, AB komşu ülkeleriyle daha iyi işbirliğinde bulunmalıdır.
- Gelecek yıllarda AB'ne girme ihtimali olan ülkelere gelince, üyelik için yeterince hazırlanmaları ve siyasi ve diğer kriterlere uymaları konusunda ısrar etmeliyiz.
- Bulgaristan, Romanya ve Türkiye ile olan genişleme süreci devam etmelidir. Batı Balkan ülkelerinde gelecekte AB üyeliği perspektifi değişim için katalizör rolü oynayabilir.

4. Dünya meselelerinde Avrupa'nın rolü

- 375 milyon vatandaşı olan mevcut 15 üyelik Birliğe 75 milyon vatandaşı olan 10 ülkenin eklenmesi, AB'nin dünya olaylarına etki etme gücünü arttıracaktır. Avrupa'nın küreselleşmenin getirdiği problemlerin üstesinden gelmesine yardımcı olacaktır. Fakat, yakın dönemde yaşanan olaylar AB'nin ancak net bir politika benimseyip tek sesle hareket ettiği takdirde dünya meselelerine etki edebileceğini göstermiştir.
- Uluslararası ekonomik ilişkiler alanında AB zaten öndegelen aktörlerden birisidir, fakat ağırlığını tam olarak kullanamamaktadır; genişleme etkisini arttırmak için bir fırsat sağlayacaktır.
- AB dış işleri, güvenlik ve savunma konularında sınırlı ilerleme kaydetti, bununla birlikte etkin bir şekilde hareket etmek için gereken iradeyi oluşturamadı. Bunun eksikliği şu günlerde dış politikada en fazla önem taşıyan konulardan birisi olan Irak meselesinde görüldü. AB ekonomik gücü ile siyasi zaafı bir arada barındırmaya devam edemez.
- 25 üye ile uluslararası arenada daha fazla ağırlığa ve etkiye sahip olma şansını kaçırmamalıyız. AB ve üye devletleri Irak tecrubesinden ders almalıdır: önemli konular söz konusu olduğunda, AB içindeki mekanizmalar ortak bir anlayış ve pozisyonda buluşulması için kullanılmalı ve geliştirilmelidir.

Dolayısıyla, genişleme perspektifi gözönünde bulundurularak, bu rapor ile aşağıdaki sonuçlara ulaşılmıştır:

- Tek bir ses ile hareket etme niyetiyle, ortak dış politikanın yeniden şekillenmesi ihtiyacını acilen değerlendirmemiz gerekmektedir
- Avrupanın Geleceğine ilişkin Konvansiyon AB'nin dışarıdaki temsilinin güçlendirilmesine yol açmalıdır.

Avrupa gerçek bir siyasi Birlik'tir yada öyle olmalıdır. Bu siyasi istek ancak Avrupa'nın siyasetçileri ve halkları tarafından paylaşıldığı takdirde gerçek olabilir. Eğer bu siyasi istek yoksa (ya da artık kalmamışsa) o zaman kendimizi kandırmaktan vazgeçmeliyiz.

Genişlememe

Bir varsayım

Bazen “Genişlememenin bedeli ne olacak?” sorusu sorulur. Tıpkı AB tek pazarı yaratmadan önce “tek pazarının oluşturulmamasının bedeli” ne olacak sorusunun sorulması gibi – AB planlanan genişlemeyi gerçekleştirmezse sonuçlarının ne olacağını hesaplamak mümkün olabilir mi?

Mevzu bahis iki durum birbirinden farklıdır. On yılı aşkın bir süredir hazırlıkları yapılan AB'nin genişleme süreci şimdiden sonuç vermeye başlamıştır: “zamanı geriye döndürmek mümkün değildir”. Üstelik genişlemenin sebepleri sadece ekonomik değil aynı zamanda politiktir ve bunların miktarla ölçülmesi çok zordur. Ama elbetteki bu soru bir yanıtı hak ediyor ve genişleme sürecinin sonuçlarını ve etkilerini incelememizi gerektiriyor.

Şu ana kadar neler yapıldı?

- ◆ *AB'ne üyelik beklentisi Komünizmin çöküşünden sonra Orta ve Doğu Avrupa ülkelerindeki dönüşüm sürecini hızlandırdı.*
- ◆ *Bu bölgede istikrarlı demokrasilerin ortaya çıkması genel olarak Avrupa'nın güvenliğini arttırdı.*
Azınlık meseleleri ve hudut problemleri gibi çatışma nedenleri ortadan kaldırıldı.
- ◆ *Ticaretteki hızlı yükselme AB için yeni pazarlar ve yatırımlar anlamına geldi: geleceğin üye devletleri şimdiden ticaretlerinin büyük bir kısmını Avrupa ile yapıyorlar.*

AB'nin genişleme projesi olmasaydı, bu kazanımların pek çoğu elde edilemezdi.

Genişlememe gelecekte neler getirebilir?

AB üyelerinin onay vermemesi sonucu genişlemenin gecikmesi yada tamamen genişlemeden vazgeçilmesi Avrupa için büyük bir siyasi başarısızlık olur. Bedelini hem AB hem de aday ülkeler öder:

- ◆ Tek pazarın genişlememesi ve bunun sonucunda aday ülkelerin büyüme oranlarının azalması AB'yi ekonomik kazançlardan mahrum bırakır.
- ◆ Aday ülkeler açısından ise, reformları sürdürme konusundaki isteklilikleri zayıflayabilir, yabancı yatırımları caydırabilir ve ekonomik büyümeyi azaltabilir.
- ◆ Siyasi istikrarsızlığa neden olabilir ki bu durumun etkileri AB'ye de yansiyabilir. Barış ve istikrarın hala çok kırılgan olduğu Balkanlarda riski arttırabilir.
- ◆ Genişleme olmazsa, AB organize suçlar, yasadışı göç ve terörle mücadelede daha çok zorlanır.
- ◆ Aday ülkelerdeki hayalkırıklığı AB'de ve başka yerlerde Avrupa'ya şüpheyle yaklaşan "Euro-skeptiklerin" tereddütlerini güçlendirebilir.

Sonuçta genişlememenin gerek siyasi gerekse ekonomik bedeli çok yüksek olur ve bedelini hem mevcut üyeler hem de dışlananlar öder. Genişlememe sadece gelecekte elde edilecek faydaların kaybedilmesi anlamına gelmez, aynı zamanda geçmişte yapılan gayretlerin ve yatırımların da boşa gitmesi anlamına gelir. "Diğer Avrupalılar" yine AB'nin komşusu olmaya devam etseler de, mutsuz ve kırgın komşular olurlar ve Avrupa'da ulusal hudutları aşan sorunların çözümüne katkıda bulunmada veya Avrupa'nın dünyadaki rolünün şekillendirilmesinde sorumluluk almakta daha isteksiz olurlar.

Bölüm 1

YENİ AVRUPA'NIN OLUŞTURULMASI

Önümüzdeki genişleme hareketi Avrupa'nın bütünleşmesi yolunda yeni bir adım teşkil edecektir: Batı ve Doğu Avrupa arasındaki suni bölünmeyi sona erdirecek ve kıtayı yeniden birleştirecek tarihi bir fırsat oluşturacaktır.

Orta ve Doğu Avrupa ülkeleriyle birlikte 10 yeni üye devleti içerecek olan genişleme, Avrupa Birliği'nin temelini oluşturan idealleri, değerleri ve hedefleri vurgulamaktadır. Devletleri ve halkları bütünleştirmek yoluyla Avrupa'da barış, istikrar, demokrasi ve refahın teşvik edilmesi AB'nin varoluş nedenini (*raison d'etre*) oluşturmaktadır. Genişleme bu vizyonu siyasi ve ekonomik bütünleşme aracılığıyla gerçekleştirmektedir. Orta ve Doğu Avrupa ülkeleri için AB'ye katılım tekrar Avrupa'ya dönüşü ve demokrasilerinin sağlam bir şekilde AB'ye demir atmasını sembolize etmektedir.

Avrupa kıtasının birleşmesi AB'nin sürekli dinamizmini ve ilerleyişini göstermektedir. Son 30 yılda müteakip 4 dalga halinde yeni üyeler kabul edilmiştir- şu anki dalga beşinci olacaktır. Genişleme yeni üyelerin alınmasını sağlarken AB'nin ilerleme kaydetmesine mani olmamıştır. Bununla birlikte, mevcut genişleme dalgası hem yeni imkanları hem de riskleri içermektedir.

Genişleme sürecinde önemli tarihler

- 1989 Berlin duvarının çöküşü
Avrupa Topluluğu'nun reform yapmaları ve ekonomilerini yeniden kurmaları için Orta ve Doğu Avrupa ülkelerine mali yardım başlatması.
- 1990 Kıbrıs ve Malta AB üyeliğine başvuruyor
- 1990-1996 Orta ve Doğu Avrupa ülkeleri ile Ortaklık Anlaşmaları (Avrupa Anlaşmaları) tamamlanıyor
- 1993 Kopenhag AB Konseyi Orta ve Doğu Avrupa ülkelerini kapsayan genişlemeyi onaylıyor ve üyelik kriterlerini belirliyor
- 1993 Avrupa Komisyonu Kıbrıs ve Malta'ya ilişkin görüşünü açıklıyor
- 1994 Essen AB Konseyi katılım-öncesi stratejisini onaylıyor
- 1994-1996 On Orta ve Doğu Avrupa ülkesi AB üyeliğine başvuruyor
- 1997 Avrupa Komisyonu Orta ve Doğu Avrupa ülkelerine ilişkin görüşlerini açıklıyor ve "Gündem 2000" ile genişleme için bir strateji öneriyor
- 1998 Macaristan, Polonya, Estonya, Slovenya, Çek Cumhuriyeti ve Kıbrıs ile katılım müzakereleri başlıyor
Malta dondurulmuş olan AB üyelik başvurusunu yeniden gündeme aldırıyor
- 1999 Berlin AB Konseyi "Gündem 2000" ve AB'nin genişlemesi için bir mali perspektif üzerinde anlaşmaya varıyor
Türkiye AB'nin genişleme sürecine Kopenhag kriterleri temelinde kabul ediliyor
- 1999 Slovakya, Letonya, Litvanya, Bulgaristan, Romanya ve Malta ile müzakereler başlıyor
- 2002 Kopenhag AB Konseyi Kıbrıs, Malta, Slovakya, Çek Cumhuriyeti, Polonya, Macaristan, Slovenya, Estonya, Letonya ve Litvanya ile katılım müzakerelerini tamamlıyor

AB neden genişliyor

AB'nin genişlemesi savaş çıkmasının imkansız hale geleceği istikrarlı bir bölge yaratmak suretiyle, Batı Avrupa'da elde edilen faydaların paylaşılması kararından kaynaklanmaktadır. AB bir yandan istikrar ve güvenliği yaygınlaştırmaya çalışırken, bir yandan da komşu ülkelere ekonomik ve demokratik gelişme için yardımcı olma sorumluluğunu taşımaktadır.

Bu ideal savaş yıllarında Avrupa kıtasında yaşanan acı tecrübelerden, son savaşın yarattığı yıkımdan ve savaş sonrası dönemde ortaya çıkan iyimserlikten kaynaklanmaktadır. Barış ve istikrar refah düzeyi yüksek bir ekonominin önkoşulu olduğu gibi istikrar ve barışın da önkoşulu sağlıklı bir ekonomidir. AB'nin kurucularının çıkış noktası Batı Avrupa ekonomilerinin entegrasyonunun savaşı engelleyeceği ve tüm Avrupa vatandaşları için barış, istikrar ve refahın yolunu açacağı mantığına dayanmaktadır. Eski Yugoslavya'nın şiddet olaylarıyla parçalanması bu vizyonun halen ne kadar önemli olduğunu ortaya koymuştur.

Yeni üye devletleri içerecek olan genişleme AB'nin gelecek nesil ve daha sonrası için siyasi ve ekonomik çerçevesini belirleyecektir.

Ülkeler neden katılmayı istiyor

Orta ve Doğu Avrupa ülkeleri tarihte doğu ve batıdaki büyük komşularının yayılcı politikalarından muzdarip olmuştur. AB'ye katılma talepleri onların hızla değişen bir Avrupa'da kendilerini hür ancak herhangi bir dayanaktan yoksun bir şekilde bulma korkularını yansıtmıştır. Daha güvende olmak için AB'ye ve ayrıca NATO'ya katılmak istemişlerdir.

AB üyeliği Demir Perdenin getirdiği suni bölünmeden sonra tekrar Avrupa'ya dönme hayallerinin gerçekleşmesi anlamına gelmektedir. Üyelik tekrar Avrupa ailesinin bir parçası olmayı sembolize edecek, genç demokrasilerini istikrara kavuşturacak ve sosyal açıdan dengeli piyasa ekonomilerinin oluşturulması için gerekli ortamı sağlayacaktır. Üyelik tek pazara erişim ve ek mali yardımlar yoluyla, demokratik gelişmeleri destekleyecek ekonomik ve sosyal faydalar sağlayacaktır. Ayrıca, doğrudan yatırımlar ve ekonomik yenilenme, istikrarlı bir iş ortamı ve yavaş yavaş ilerleyen sosyal politikalar için daha fazla imkan sunacaktır.

Geçmiş genişlemeler

AB'nin başarılı bir genişleme tarihçesi bulunmaktadır. 1973 yılında Britanya, Danimarka ve İrlanda birliğe katıldılar; sonra 1981 yılında Yunanistan ve diktatörlük ortadan kalktıktan ve demokratik açıdan ilerleme kaydedildikten sonra, 1986 yılında İspanya ve Portekiz katıldı; 1995 yılında da Avusturya, Finlandiya ve İsveç alındı. Son 30 yıl içerisinde AB'nin üye sayısı 6'dan 15'e, nüfusu da 18 milyondan 375 milyona yükseldi. Şimdi de 450 milyon vatandaşı olacak 25 üyelik bir birliğin arifesinde.

Genişleme derinleşmeye engel teşkil etmedi. Avrupa Birliği İspanya ve Protekizi bünyesine alırken tek pazar programını başlattı ve çevre, ekonomik ve sosyal bütünleşme, araştırma, teknoloji ve sosyal işler alanında politikalar devreye soktu. 1992 yılında İsveç, Finlandiya ve Avusturya'nın katılımı için hazırlıklar yürütülürken bir yandan da Maastricht Antlaşması ekonomik ve parasal birliği hazırladı. Sonra, AB ortak para birimini (euro) tedavüle soktu ve eşzamanlı olarak da mevcut genişleme turunun müzakerelerini başlattı.

Mevcut genişleme dalgası

Avrupa şu an sekiz Orta ve Doğu Avrupa ülkesini (Estonya, Letonya, Litvanya, Polonya, Çek ve Slovak Cumhuriyetleri, Macaristan ve Slovenya) ve iki Akdeniz ülkesini (Malta ve Kıbrıs) birliğe almak için hazırlık yapıyor (nüfus, yüzölçümü ve ekonomileri hakkında temel bilgiler için bkz. tablo 1). Bu ülkeler on yılı aşkın süredir, AB tarafından geliştirilen kriterler temelinde üyeliğe hazırlanmaktadırlar.

Üyelik Kriterleri

Haziran 1993 tarihinde Kopenhag Zirvesinde biraraya gelen AB liderleri tarihi bir söz verdiler: “Orta ve Doğu Avrupa ülkeleri, istedikleri takdirde, ekonomik ve siyasi koşulları yerine getirmek suretiyle üyelik yükümlülüklerini üstlenir üstlenmez üye olabilirler”.

İlk defa “Kopenhag kriterleri” olarak adlandırılan üyelik koşulları telaffuz edildi. Kopenhag kriterleri AB’ye üye olmak isteyen ülkeler için standartlar belirlemektedir:

- ◆ Demokrasi, hukukun üstünlüğü, insan hakları ve azınlıklara saygı gösterilmesini ve korunmasını garanti eden kurumların varlığı.
- ◆ İşleyen bir Pazar ekonomisinin varlığının yanısıra Birlik içindeki piyasa güçleri ve rekabet baskısına karşı koyma kapasitesine sahip olunması.
- ◆ Siyasi, ekonomik ve parasal birliğin amaçlarına uyma dahil olmak üzere üyelik yükümlülüklerini üstlenme kabiliyetine sahip olunması.

Birinci “siyasi” kriter katılım müzakerelerinin başlatılması için ön koşul teşkil ederken, diğer kriterlerin üyelik zamanı geldiğinde yerine getirilmesi kabul edilmektedir.

Üçüncü kriter yeni üyelerin AB’nin kural ve politikalarını (*Müktesebatı*) üstlenmesi ve bunları etkin şekilde yürürlüğe koyması ve uygulaması anlamına gelmektedir.

Genişleme sürecinin faydaları şimdiden görülüyor. Geleceğin üye devletleri olan Orta ve Doğu Avrupa ülkelerinde demokratik kurumları olan ve azınlıklara saygı gösteren istikrarlı demokrasiler ortaya çıktı. Gerçekleştirdikleri ekonomik reformlar da (AB’deki büyüme oranlarına nazaran) daha yüksek büyüme oranlarının kaydedilmesini sağladı ve daha iyi istihdam olanakları yarattı. Bu süreç gelecekte AB üyeliği beklentisi ile ve hem AB’nin hem de diğer uluslararası kuruluşların sağladığı mali yardımlarla ivme kazandı.

AB üyeliği için kriterleri karşılama “koşulu” reformların hızını olumlu yönde etkiledi ve bu reformları geri dönüşü olmayan bir süreç haline getirdi. Bunun neticesinde ortaya çıkan istikrar ve artan refah düzeyi hem mevcut hem de müstakbel üyelerin menfaatine oldu.

Böylece, AB kıtayı yeniden bir araya getirme yolunda adım adım ilerliyor ve Batı Avrupalıların bir jenerasyonu aşkın bir süredir içinde buldukları barış, istikrar ve refah dolu alanı başka Avrupalıları da kapsayacak şekilde büyütüyor.

Bölüm 2

GENİŞLEYEN AB VE VATANDAŞLARI

Bu raporun amaçlarından birisi AB genişlemeye yaklaştıkça farklı kesimler tarafından dile getirilen sorunları, meseleleri ve şüpheleri ele almaktır. Mevcut ve müstakbel üye devletlerdeki vatandaşların endişeleri ve beklentileri hakkında ne biliyoruz?

Mevcut üyeler

AB'nin genişlemesiyle ilgili olarak vatandaşları en çok endişelendiren konulardan birisi şahsi güvenlidir: suç oranının ve göçün artma ihtimali var mıdır? Özellikle gıda standartları alanın da olmak üzere, tüketicileri koruma standartlarında azalma olacak mı ve çevre sorunları artacak mı (mesela, müstakbel üyelerin nükleer santrallerinden kaynaklanan riskler gibi)? İşte bu korkular kısmen söz konusu ülkelerdeki fiili durumla ilgili yetersiz bilgidен, kısmen de Orta ve Doğu Avrupa ülkeleri Komünist rejim tarafından yönetilirken Batı'da zaman içinde yüksek standartların kabul edilmesinden dolayı doğu ve batı arasında büyük bir sosyal ve ekonomik uçurumun oluşmuş olmasından kaynaklanıyor.

Ekonomik ve sosyal uçurum mevcut üye devletlerde başka endişelere de sebebiyet vermekte: yeni üye devletlerdeki düşük ücretler ve sosyal korumanın yatırımların ve istihdamın yer değiştirmesine yol açacağı (ki bunun bazı emareleri şimdiden görülüyor) ve genişleyen pazarda işçilerin serbest dolaşımının üye devletlere yönelik işgücü göçüne neden olacağı endişesi. Genişlemeyle ilgili bu endişeler toplumun hassas kesimlerinin küreselleşmeye eşlik eden uyum sürecinden kaynaklanan genel endişelerinin bir parçasıdır.

Sorulan sorular ülkeden ülkeye farklılık göstermektedir. Almanya ve Avusturya gibi geleceğin üye devletlerine komşu olan üye devletlerde hudutların kaldırılmasının doğuracağı doğrudan ekonomik ve sosyal etkiler konusunda endişeler bulunurken, coğrafi açıdan daha uzakta bulunan üye devletlerdeki görüşler daha dağınıktır.

Son olarak, pek çok kesimde, şu anki haliyle AB kurumlarının, daha karmaşık hale gelecek karar alma kapasitelerine dair tereddütler bulunmaktadır. Üye sayısı 15'den 25'e yükselince daha "fazla" üye aslında daha az "karar" anlamına mı gelecek?

Kamuoyu araştırmaları 15 üye devletteki vatandaşların genelde genişleme taraftarı olduklarını ortaya koymuştur. Yakın dönemde yayınlanan Eurobarometre anketinde (Kasım 2002’de yayınlandı- bakınız Ek’teki Tablo 2) 15 AB üye devletinden katılanların %66’sı AB’nin genişlemesinden yana görüş bildirirken, %22’si karşı olduklarını beyan etti: geri kalanlar ya yanıt vermediler (%9) ya da yanıtlarının söz konusu ülkeye bağlı olacağını (%3) söylediler.

Ankete katılanların çoğu (%82) genişlemeyi önceden duymuştu, ancak pek çoğu genişlemenin hangi ülkeleri içerdini bilmiyordu (%40’ı tek bir ülke bile sayamadı). 15 AB üye devletinin kamuoyu tarafından en çok bilinen aday ülkeler arasında Türkiye (anket katılımcılarının %31’i tarafından belirtildi), Polonya (%30), Çek Cumhuriyeti (%16) ve Macaristan (%12) bulunuyor. Genişleme sürecini önceden duymuş olanların duymamış olanlara nazaran konuya daha sıcak baktıkları görüldü.

En fazla destek İtalya ve İrlanda’da (%80 civarı) ardından da İspanya ve Belçika’da (%70-75) kaydedilirken; en az destek Birleşik Krallık, İsveç ve Finlandiya’da (%50-55) görüldü; Almanya ve Fransa’da destek AB ortalamasına (%66) yakın düzeydeydi.

Eurobarometre anketindeki diğer sorulara verilen yanıtlar vatandaşların genişlemenin sonuçlarına ilişkin görüşlerinin ilginç bir göstergesidir. Ankete katılanların çoğu (üçte ikisinden fazlası) genişlemenin aşağıdaki imkanları sağlayacağı yönünde görüş bildirdi:

- Ülkelerindeki şirketlerin yeni pazarlara doğru açılması
- AB’ye uluslararası arenada daha güçlü bir ses vereceği
- Avrupa’da savaş ve çatışma riskini azaltacağı
- Tüm Avrupa’da çevreyle ilgili sorunlarla daha kolay başedilmesi

Konuya negatif açıdan yaklaşanların çoğu da aşağıdaki kanaatleri taşımaktaydı:

- Genişleyen AB’de karar almak daha da zorlaşacak
- Genişleme ülkeleri için çok pahalıya malolacak
- Yeni üyelere pek çok vatandaş gelip kendi ülkelerine yerleşecek
- Hudutların açılmasıyla suç ve uyuşturucu kaçakçılığıyla mücadele daha zorlaşacak.

Önemli bir azınlık da genişlemenin :

- Ülkelerindeki işsizliği arttıracacağını
- Sosyal refah standardını düşüreceğini düşünmektedir.

Bununla birlikte, ankete katılanların çoğunun aşağıdaki konularda hemfikir olması nedeniyle, genişleme konusundaki bazı yaygın siyasi argümanlar onaylandı:

- “Soğuk Savaşla yaşanan bölünmeden sonra Avrupa’yı tekrar birleştirme konusunda ahlaki bir görevimiz var”
- “yeni üyelerin AB’ye katılımı için tarihi ve coğrafi açıdan doğal ve haklı gerekçeler bulunuyor”.

Müstakbel üyeler

Geleceğin üye devletleri için AB halen “yabancı” olduğundan ve çoğu vatandaşının AB ile ilgili doğrudan tecrubeleri bulunmadığından, müstakbel üye devletlerde üyeliliğin etkisine ilişkin sorular farklılık göstermektedir. Bununla birlikte, uluslarüstü bir kuruma katılımı ile ilgili sorulardan bazıları mevcut AB içersinde de sorulmaktadır: milli egemenliğin, ulusal ya da yerel kimliğin kaybedilmesi, Avrupa düzeyinde alınan kararları etkilemenin ve bu kararların anlaşılmasının güçleşmesi.

Ekonomik ve sosyal alanda, AB ile ilgili ümitler ve korkular Pazar ekonomisine geçiş tecrubesinden etkilenmiştir. Pazar ekonomisine geçiş süreci çoğunlukla reformların ve düzenlemelerin ekonomik büyümenin yanısıra daha fazla eşitsizliğe de yol açtığı zorlu bir tecrübe olmuştur. Batı kökenli rekabet ve dış yatırımlar daha şimdiden yerel işletmeler üzerinde baskı kurmaya başlamıştır.

Müstakbel üye devletlerde AB ile ilgili tartışmalar katılım müzakereleriyle ilgili gelişmelerle çeşitlenmiştir. Siyasi çevreler her ne kadar genellikle söz konusu üyelik koşullarının elde edilebilecek en iyi koşullar olduğunu savunsalarda, bir müzakere ortağı olarak AB işçilerin serbest dolaşımı konusundaki katı tutumu, ve tarım ve bütçe ile ilgili bölümlerin müzakeresi gibi nedenlerden dolayı zaman zaman daha olumsuz bir yaklaşımla değerlendirilmiştir. Dolayısıyla, bu ülkelerde katılımdan sonra bile eşit ortak olarak muamele görmeyecekleri, daha ziyade bir nevi “ikinci sınıf” statüye sahip olacakları yönünde görüşler olmuştur.

Eurobarometre anketinde 10 müstakbel üye devlet vatandaşlarının büyük bir çoğunluğunun AB üyeliğini desteklediği görülmüştür. En son alınan sonuçlara göre (Eylül ve Ekim 2002’de yapılmış olan görüşmelere dayalı olarak- bkz Ek’teki Tablo 3):

- Ankete katılanların %52’si üyeliğin “iyi bir şey” olacağını söylemiştir
- %61’i referandumda “evet” diyeceklerini belirtmiştir.

Bu göstergelerin teyit edilip edilmeyeceği söz konusu ülkelerde 2003 yılında yapılacak referandumlarda görülecektir. Bu raporun tamamlanması sırasında ilk referandum Malta’da yapılmıştı bile ve sonucu AB üyeliği lehine olmuştu.

Sıkça sorulan sorular

Her ne kadar genişleme konusuna yaklaşım hem mevcut AB’de hem de geleceğin üye devletlerinde olumlu olsa da, halk ve siyasi kesim tarafından sıklıkla şüpheli sorular sorulmaktadır.

Sıkça sorulan sorular

- Genişleme istihdamı ve ücretleri nasıl etkileyecek? Genişleyen AB’de rekabetin artması sonucunda iş kaybı olacak mı? “Sosyal dumping” olacak mı?
- Tek Pazar kuralları da dahil olmak üzere, yeni üyeler AB kurallarını gereğince uygulayacak mı?
- Yeni üyeler katılım üzerine Avrupa para birimini kabul edecekler mi?
- Genişleme güvenliğin zayıflamasına, daha fazla suç işlenmesi ve göçmen gelmesi riskine yol açacak mı?
- Yeni üyelerin gelişyle tüketiciyi ve halkı koruma standartları düşürülecek mi? Örneğin, gıda standartları, nükleer güvenlik, çevre koruma?
- AB’ye katılım benim ve ülkem için kimliğimizi kaybetme anlamına gelecek mi?
- Ülkem AB’ye katılınca egemenliğini kaybedecek mi? Ülkem ikinci sınıf üye mi olacak?
- 25 üyeyle Avrupa nezdinde karar alınması mümkün olacak mı?
- Avrupa bu kadar çok üye olunca dünya meselelerinde nasıl tek sesle hareket edebilecek?
- Genişlemenin bir sonraki turunu yenileri takip edecek ve daha fazla üye gelecek mi?

Bu sorular raporun sonraki bölümlerinde dört başlık altında sınıflandırılmıştır. Rapor aşağıda belirtilen açılardan genişlemenin sonuçlarını incelemektedir:

- Avrupa ekonomisi (istihdam, büyüme, finans, vs.),
- Avrupa vatandaşlarının yaşam kalitesi (güvenlik, koruyucu standartlar, vs.),
- AB'nin komşularıyla olan ilişkileri ve dünyadaki rolü,
- Avrupalıların AB politikalarını oluşturmak için birlikte hareket etme yöntemleri.

Bölüm 3

EKONOMİ, İŞ PİYASASI VE FİNANS

Bu bölüm müstakbel üyelerin ekonomilerinin AB ile ekonomik entegrasyonu alanında gerçekleştirilen çalışmaları ve genişlemenin başarıya ulaşması için daha yapılması gerekenleri ortaya koymaktadır. Bölümde AB'nin genişlemesinin ekonomik büyüme, istihdam ve AB fonlarını nasıl etkileyeceğine dair sık sık sorulan sorulara da cevap aranmaktadır.

Hem mevcut hem de müstakbel üye devletler için genişlemenin getireceği ekonomik fırsatların ve risklerin iyi yönetilmesi gerekecektir; genişlemenin başarısı bunun ne ölçüde gerçekleştirilebildiğine bağlıdır. Ülkelerin, şirketlerin ve insanların ne kazanıp ne kaybedecekleri sadece AB'nin genişlemesine değil kendi verecekleri kararlara bağlıdır. AB politikalarının önemine rağmen, üye devletlerin ekonomik başarısı bugüne kadar hep kendi ellerinde olmuştur ve bundan sonra da böyle olacaktır.

Basit ekonomik anlamda AB'nin yaklaşan genişlemesi 375 milyonluk geniş ve zengin bir ekonomi oluşturan bir grup ülkenin 75 milyonluk daha az müreffeh bir grup ülkeyle bütünleşmesidir. Ortaya çıkabilecek ekonomik sonuçları değerlendirmemizde bize hem teori hem de geçmiş deneyimler yol gösterebilir.

2004'teki genişlemeyle nüfusta (% 20) ve yüzölçümünde (% 23) yaşanacak artış görece olarak geçmiş genişlemelerden daha büyük değildir. İngiltere, Danimarka ve İrlanda'nın Birlik'e katıldığı 1973 yılındaki genişleme sonucu yaşanan nüfus artışı görece olarak daha büyüktü. Avusturya, İsveç ve Finlandiya'yı kapsayan 1995 yılındaki genişleme ise yüzölçümü olarak daha büyük bir alana karşılık geliyordu.

Ancak bu genişleme geçmişteki genişlemelerden ekonomik farklılıklar anlamında çok farklı: Müstakbel üyelerin kişi başına düşen GSYİH'ları mevcut üyelerinkinin yaklaşık % 40'ı (satın alma gücü paritesi itibarı ile). 1986'da İspanya ve Portekiz'in Birlik'e katılmalarıyla AB'nin nüfusunun % 16 artması bu genişlemeye en çok benzeyen örnekti. Bu iki ülkenin kişi başına düşen GSYİH'ları mevcut üyelerin GSYİH'larının ortalama % 70'i idi (satın alma gücü paritesi itibarı ile).

Bu genişleme ile bundan öncekiler arasındaki bir başka fark ise yeni üyelerin pek çoğunun planlı ekonomilerden pazar-temelli bir sisteme sürecini tamamlıyor ve AB'ye katılma çabalarından bağımsız olarak zorlu ekonomik reformlar gerçekleştiriyor olmalarıdır.

Bazı yorumcular yaklaşmakta olan genişlemeyi, 1990'larda Amerika Birleşik Devletleri, Kanada ve Meksika arasında Kuzey Amerika Serbest Ticaret Alanı'nın (NAFTA) oluşturulmasına (Meksika'nın ulusal geliri ABD ve Kanada'dan çok daha düşük olduğu için) benzetmektedir.¹ Ancak, AB üyeliğinde kapsamlı ortak yönetmelikler içeren bir gümrük birliği, tek bir para birimi, serbest dolaşım ve siyasi ve hukuki entegrasyon sözkonusu iken NAFTA sadece bir serbest ticaret alanıdır.

Mevcut ve müstakbel üye devletlerde ekonomik koşullar önemli farklılıklar göstermektedir: İlgili olan durumlarda spesifik örnekler verilmekle birlikte tek tek ülkelerin durumlarının incelenmesi bu bölümün kapsamı dışındadır. Bölüm doğal olarak Orta ve Doğu Avrupa ülkelerinin katılımı üzerine odaklanmaktadır; Kıbrıs ve Malta çok daha küçüktür, GSYİH'ları sırasıyla 10 milyar ve 4 milyar EURO'dur ve planlı ekonomiden pazar ekonomisine geçiş yaşamamışlardır. Boyutlarının küçüklükleri nedeniyle genel ekonomik analizi fazla etkilememektedirler. Genişlemenin mevcut üyelerden yeni üyelerle sınırdaş olanlar üzerindeki (özellikle Almanya ve Avusturya) ekonomik etkisi daha büyük olacaktır.

Ekonomik Etkiler

Genişleme AB'nin tek pazarına 75 milyon tüketici daha getirecektir. Bunun mal ve hizmetlerde daha yoğun ticarete, ölçek ekonomilerine, daha fazla rekabete ve yatırım akışına öncülük etmesi ve böylelikle hem mevcut hem de yeni üye devletler için daha fazla ekonomik büyüme sağlaması beklenmektedir. Bu anlamda, genişleme AB'nin 1990'larda gerçekleştirdiği tek pazarın tamamlanması sürecini andırmaktadır. Buna ek olarak, daha düşük kişi başı gelire sahip yeni üyelerin geriden gelmeleriyle ilişkili olarak göreceli olarak yüksek kalkınma oranları yakalamaları beklenebilir.

Geleceğin getireceklerinin analizi büyük oranda ticaret, yatırım ve göçe bağlıdır. Bu üç faktör aşağıda incelenmektedir.

Ticaret

Mevcut ve müstakbel üye devletler arasındaki yoğun ekonomik entegrasyon katılım öncesi sürecinin bir parçası olarak zaten gerçekleşmiş durumdadır. (Son yıllarda ticarete yaşanan hızlı büyüme için Ek'teki Tablo 4'e bakınız)

AB ile ticaret 1990'larda büyük çapta serbestleştiğinden AB üyeliği mevcut serbest ticaret alanından gümrük birliğine geçiş anlamına gelecektir. Bu nedenle yeni üyelerle gerçekleşen mal ticaretine sadece küçük bir etkisi olacaktır. Asıl kazanımlar artan yatırımlar ve üretimde ihtisaslaşmayla birlikte orta ve uzun vadede yaşanacaktır.

Bununla birlikte, otomobil sektörü gibi ticaretin henüz tamamen serbestleşmediği alanlar da vardır. Mali hizmetler de dahil olmak üzere bazı hizmetlerde ticaret sınırlıdır. Katılım öncesi dönemde tarımsal gıdaların ticareti gözle görülür bir biçimde artmakla birlikte, tarımda ticaret tamamen serbestleşmemiştir. Genişlemenin yeni üyelerin özellikle Orta ve Doğu Avrupa'da *birbirleriyle* daha fazla ticaret yapmalarını beraberinde getireceği yorumları da yapılmaktadır.

¹ T. Boeri et al. 2002.

Genişlemenin şu anki AB üzerinde yapacağı etkiye ilişkin değerlendirmeler AB'nin ekonomisinin çok daha büyük olması nedeniyle sınırlıdır. Bir öngörüye göre mevcut AB üyeleri uzun vadede toplam 10 milyar EURO kazanacak ve GSYİH'larını bir defaya mahsus olmak üzere % 0.2 arttıracaklardır. Bu yaklaşık 300,000 yeni iş yaratılması demektir (işgücü-çıkı oranının sabit kalacağı varsayımıyla).² Bu ekonomik kazanımın mevcut üye devletlere eşit olarak dağılmayacağı, üçte birinin Almanya'ya gideceği düşünülmektedir.

Yeni üye devletlerin ihracatlarının % 70'ini şu anki AB'ye yaptıklarını (AB ihracatının sadece % 4'ü yeni üye devletlere gitmektedir) gözönüne alan ekonomistler elde edilecek kazanımların yeni üye devletlerin ekonomilerinin büyüklüklerine oranla daha fazla olacağına mutabıktırlar. Yakın zamanda yazılmış bir makale şunu söylemektedir: "Ticaret simülasyonları aday ülkelerin grup olarak kısa ve orta vadede GSYİH'larının % 1,5 ila % 8 hatta % 10'u oranında kazanım elde edeceklerini göstermektedir".³

Yatırım

Şu anda önemli ölçüde serbest ticaret yapıldığı ve işgücü mobilitesinin genişlemeden sonra bir süre daha sınırlı kalmaya devam edeceği gözönüne alınırsa, yeni üye devletlerin gelecekteki ekonomik kalkınmalarında yatırımların kilit rol oynayacağı söylenebilir.

AB üyesi olmaya yaklaşan aday ülkeler Doğrudan Yabancı Yatırımları (DYY) bir süredir özendirilmektedirler. Bunun gelecekte hangi düzeyde artacağını tahmin etmek çok zordur. Geçmiş genişlemelerden sonra, özellikle İspanya ve Portekiz örneklerinde, DYY akışlarında ciddi sıçramalar görüldü, ancak bu artışlar her genişlemede yaşanmadı. DYY artışları sağlıklı ayarlama politikalarına ve ulusal düzeyde iyi yönetişime bağlıdır. Bazı yorumcular mevcut DYY oranlarının yüksekliğini, özel mali teşviklerin sona ermesini ve özelleştirme sürecinin tamamlanmasını gözönüne alarak katılımdan sonra büyük çapta artışları görülmeyeceğini belirtmektedirler. Diğer taraftan, yerel iklim müsait olduğu takdirde, AB üyeliğinin önemli ölçüde ek akışı beraberinde getireceği yorumları da yapılmaktadır. AB üyeliği ile giderek

² Grabbe, H. 2001

daha fazla ilişkilendirilen yasal kesinlik ve bu ülkelerin ihracatını kısıtlayabilecek olan AB ile imzalanmış mevcut anlaşmalardaki 'koruyucu hükümler'in sona ermesi olumlu faktörler olacaktır. İş çevrelerinde bulunan yorumcular pek çok şirketin AB genişlemesinin sonuçlanmasını bekleyen yeni yatırım projeleri olduğunu tahmin etmektedirler. Bu, yatırımlarda bir artış beklenebileceği anlamına gelmektedir. NAFTA'nın da Meksika'da üretim yatırımlarında ciddi artışlar sağladığı da hatırlanabilir. AB üyeliği bağlamında 'kapanma'nın (lock-in) piyasa erişimine, ortak düzenlemeler ve ekonomik yönlendirmeye etkisinin daha da güçlü olması beklenebilir.

Sonuç olarak ortaya çıkacak olan bu dinamik etkinin (kalkınma ve yatırım döngüsü) katılımdan sonra yeni üyelerde daha hızlı ekonomik büyümeyi beraberinde getireceği söylenebilir. Ancak geçmiş genişlemelerden kazanılan deneyimler bu dinamizmin otomatik olmadığını, hem yeni üye devletlerin ve bir bütün olarak AB'nin sağlıklı ve büyüme odaklı politikaların benimsenmesine bağlıdır.

En olumlu senaryoda bile yeni üye devletlerin mevcut üyelerle ekonomik alanda tam anlamıyla birleşmesinin onlarca yıl sürebilecek uzun bir süreç olacağı belirtilmektedir. Bu süreci maliyeti ve sağlayacağı yararlar eşzamanlı olarak ortaya çıkmayacaktır; artan rekabete ve uyum sağlamaya ilişkin maliyetler daha önce, üyeliğin ilk yıllarında ortaya çıkabilir. Buna karşın, doğru politikaların uygulanması kaydıyla, uzun vadede elde edilecek yararlar çok büyük olabilir. Müstakbel üye devletlerin son dönemde yakaladığı büyüme oranları (Ek'teki Tablo 5'e bakınız) varolan AB üyelerininkinden çok daha yüksektir.

Göç ve İşgücü Piyasası

İşçilerin göç etmesinin göç alan ülkelerde ekonomik kazanımlara yol açtığı düşünülürse, bu AB genişlemesinin en önemli yararlarında birisi olabilir.

Müstakbel üye devletlerin vatandaşlarının çoğu AB içerisinde serbestçe (vizesiz) dolaşma imkanına sahiptir. Bunların 850,000'i AB'de oturma hakkına sahip olup toplam nüfusun % 0,2'sini oluşturmaktadırlar. Göç (çoğunlukla mevsimlik işlere bağlı olarak) komşu ülke ve bölgelerde yoğunlaşmaktadır; bu göçmenlerin üçte ikisi Almanya'da, yaklaşık % 14'ü ise Avusturya'da yaşamaktadır.

³ Pelkmans, J. 2002

AB kamuoyunda gelirlerdeki büyük farklar nedeniyle genişleme sonrasında yeni üye devletlerden yüksek düzeyde işçi göçü yaşanabileceğine dair endişeler bulunmaktadır. Ancak büyük çaplı göçe ilişkin bu tip korkular gerçeklere dayanmamaktadır.

Bu bağlamda, geçmişte gelir düzeyi düşük ülkelerin Birlik'e katılımlarına bakılabilir. AB'ye katılımlarından sonra İspanya ve Portekiz'den AB'ye net göç akımı 1980'lerin ikinci yarısında sıfıra yakındı. Bu dönemde yedi yıllık bir geçiş dönemi için göçe sınırlama getirilmişti. Ancak ekonomide bir durgunluk yaşandığı 1990'ların başında bu sınırlamanın kalkmasından sonra bile her iki ülkeden de göç akımlarında çok düşük bir artış görüldü.

Bir sonraki genişleme için de benzer bir geçiş düzenlemesi kararlaştırılmıştır: Mevcut üye devletler Orta ve Doğu Avrupa'dan işgücü akımını yedi yıllık bir süre için kısıtlama hakkına sahip olacaklardır. Mevcut üye devletlerin üçü genişlemeden sonra yeni üye devletlerden işçi girişini kısıtlamama yönündeki niyetlerini açıklamışlardır. Göç alan ülkeler, nitelikli ve niteliksiz işgücü eksikliğini dolduran göçten ekonomik kazanç sağladıklarından bu karar onlar için faydalı olacaktır. Diğer üye devletlerin de geçiş döneminin sona ermesini beklemeden onlar için mümkün olan en kısa zamanda Orta ve Doğu Avrupa'dan işgücü hareketini serbest bırakmayı gündemleri almaları gerekir.

Kişilerin serbest dolaşımı

Avrupa Birliği'nin sağladığı hürriyetlerden birisi de kişilerin serbest dolaşımıdır: Avrupa vatandaşları Birlik'e dahil herhangi ülkede yaşama ve çalışma hakkına sahiptir.

Bu yeni üyeleri nasıl etkileyecek? Bu sorunun birçok boyutu var: Diğer üye devletlere seyahat etme hakkı, orada yaşama ve çalışma hakkı ve 'Schengen' alanı üyeliği.

Katılımla birlikte yeni üye devletlerin vatandaşları mevcut üye devletlerin herhangi birinde seyahat etme ve oturma hakkına sahip olacaklar. Ancak, mevcut üye devletler Orta ve Doğu Avrupa'dan gelen kişilerin maaşlı bir işte çalışmalarını sınırlama hakkını yedi yıllık bir süre için saklı tutmuş durumdadır.

Çalışma hakkından ayrı bir konu ise kişilerin 'Schengen' bölgesi dahilinde serbest dolaşımı. 'Schengen' alanı ülkeleri birbirleri arasında sınır geçişi kontrollerini kaldırma konusunda anlaşmışlardır. Bunun yerine aralarındaki bilgi alışverişine hız verip dış sınırları daha da güçlendirdiler. Bir üye devletin vatandaşları 'Schengen' alanının üyesi olmadan da (İngiltere ve İrlanda gibi) AB'nin herhangi bir bölgesinde yaşama ve çalışma hakkına sahip olabilirler. Yeni üyeler 'Schengen' alanına hemen değil, sınır güvenliği ile ilgili standartları yeterli ölçüde karşılayabildikleri zaman tam üye olabilecekler.

Uzmanların yaşanabilecek göçe ilişkin hesaplamaları mütavazi rakamlara karşılık geliyor. Avrupa Bütünleşme Konsorsiyumu, işgücünün serbest dolaşımına izin verilmesinden itibaren şu anki AB'ye gelebilecek kişilerin sayısını –geçiş dönemini hesaba katmadan– 335,000 (şu

anki AB nüfusunun % 0,1'i) olarak tahmini ediyor. Bu sayının 30 yıllık bir süre içinde nüfusun % 1,1'ine ulaşacağı düşünülmektedir.⁴

Yeni üye devletlere en yakın olan AB ülke ve bölgeleri diğerlerinden daha fazla etkilenecektir. Ekonomi Politikaları Araştırma Merkezi'nin (Centre for Economic Policy Research) yakın tarihli bir raporu yeni üye devletlerden gelecek kümülatif net göçün ya da uzun dönemli göç hareketinin (işgücünün serbest dolaşımına izin verilmesinden 15-20 yıl sonra) Almanya'nın nüfusunun % 2-3'üne karşılık geleceğini belirtmektedir.⁵ Sınır bölgelerinin de yüksek miktarda çalışma amaçlı kısa dönemli (hatta günlük) göç yaşaması beklenmektedir.

Bu hesapların eski neslin yerini yenisinin almadığı Avrupa'nın yaşlanan toplumu bağlamında ele alınması gerekir. Doğurganlık oranı düşüktür, ortalama insan ömrü uzamıştır ve 'dependency' oranları (yaşlıların çalışabilecek yaştaki nüfusa oranı) önümüzdeki yıllarda daha da artacaktır. Mevcut AB üyeleri için göç oranlarındaki yükselmeler yaşanmaya bağlı olarak yaşanan 'dependency' artışını kısmen de olsa karşılayacaktır.

Son olarak, yeni üye devletlerde yüksek istihdamı ve ekonomik büyümeyi teşvik eden ekonomi politikaları uygulandığı takdirde işçilerde geleceklerine ilişkin oluşacak iyimser havanın onları ülkelerinde tutacağı da belirtilmelidir. Dolayısıyla bütün olarak bakıldığında yeni üye devletlerden gelecek toplam göçün sınırlı olması beklenebilir. Mevcut üye devletlerin işgücü piyasalarında başka hangi etkiler görülebilir? Bu kısmen göç edecek işçilerin profiline ve işgücü piyasasının hangi sektöründe yer alacaklarına bağlıdır.

Müstakbel üye devletlerden nitelikli göçmenler daha şimdiden hayati hizmet ve işlerde işgücü eksikliklerini dolduruyorlar. Eğitim düzeyleri yüksek olan bu kişiler çoğunlukla göç nedeniyle nitelik kaybı yaşayıp inşaat, temizlik hizmetleri ve imalat gibi diğer yabancı

⁴ Boeri, T. and H. Brücker, 2000.

⁵ Boeri, T. et al. 2002.

işçilerle aynı sektörlerde çalışıyorlar. Genişlemiş bir AB’de düşük nitelikli işgücü arzında yaşanacak bir artış –kayıt dışı istihdam da dahil olmak üzere– mevcut üye devletlerde, özellikle de yeni üye devletlere yakın bölgelerde, düşük nitelikli işgücünün istihdamı ve ücretler üzerinde olumsuz bir etki yapabilir.

Sanayi merkezlerinin yer değiştirmesi düşük nitelikli işgücüne ilişkin talebi de etkileyebilir. NAFTA’da Amerikan şirketleri emek-yoğun üretimlerini Meksika’ya taşıyıp düşük eğitim düzeyine sahip işçilerinden kurtularak ekonomik farklardan yararlandılar. Eğer yeni üye devletlerin entegrasyonu da benzer bir etki yaparsa, bazı emek-yoğun sınai faaliyetler yeni üye devletlerle sınırdaş ülke ve bölgelere kayarak işgücü talebinde de buna paralel bir etki ortaya çıkarabilir.

Her ne kadar bu faktörler mevcut üye devletlerde toplumun zayıf bir bölümünü oluşturan düşük nitelikli işçiler için birtakım sıkıntılar yaratacaksa da bu etkinin fazla büyütülmemesi gerekir. Bazı müstakbel üye devletler yüksek teknoloji temelli üretime geçmekte, dolayısıyla göçmenlerin bir kısmı nitelikli işçiler olacak. Mevcut ve müstakbel üye devletler düşük nitelikli kişilere çalışma fırsatı yaratacak işgücü piyasası politikaları uygulamalı, istihdam politikalarının verimli sosyal ve ekonomik politikalara katkıda bulunmasını ve böylelikle de genişlemenin başarıya ulaşmasını sağlamalıdır.

Bunların yanında ‘sosyal damping’e ilişkin endişeler de sözkonusudur; ücretlerin ve sosyal standartların daha düşük olduğu yeni üye devletlerin mevcut üye devletlerin yaşam standardına haksız bir yük getirebileceği söylenmektedir. Bu endişeler bir noktada mevcut üye devletlerin giderek daha da rekabetçi bir hale gelen bir dünyada (sadece AB genişliyor olduğu için değil) ekonomik büyüme ve istihdamı teşvik edici politikalar geliştirmeleri gerektiği gerçeğini yansıtmaktadır. Bununla birlikte dile getirilen bazı korkuların da fazla abartılı olduğunu söylemek gerekir. Sosyal diyalog ve sosyal düzenleme önlemlerinin kabul edilmesi AB’ye katılmanın bir parçasıdır. Diğer taraftan işgücü verimliliğindeki artış işverenlerin yüksek ücretlerden kaynaklanan zararlarını da bir derece karşılayabilir. Yeni üye devletlerdeki gelir düzeyi arttıkça bu farklılıklar azalacaktır (ve yeni üyeler şu anki AB’nin

ürünleri için daha büyük bir pazar haline geleceklerdir). Yeni üye devletlerde ücretlerin ne hızla yükseleceğini tahmin etmek çok güç olmakla birlikte hem AB hem de ulusal düzeydeki politikaların yeni üyelere büyüme teşvik edeceği söylenebilir.

Ekonomik and parasal birlik

Yeni üye devletler Euro'ya geçmeyi taahhüt etmekle birlikte bu süreç henüz herhangi bir takvime bağlanmadı.

Yeni üye devletler ve Euro

AB üyelik kriterlerine göre müstakbel üyelerin 'siyasi, ekonomik ve parasal birlik'in hedefleri de dahil olmak üzere üyeliğin gereklerini üstlenebilme kapasitesine' sahip olduklarını göstermeleri gerekmektedir. Katılımdan hemen sonra olmamakla birlikte hazır oldukları zaman Euro'ya geçmeleri beklenmektedir.

Yeni bir üye ülke için pek çok aşamadan oluşan detaylı şartlar sözkonusudur:

- Ülkenin işleyen bir pazar ekonomisi, rekabetçilik ve sürdürülebilir makroekonomik istikrar alanlarında geri dönülmez bir ilerleme kaydetmiş olduğunu göstermesi gereken mevcut katılım öncesi dönem;
- Yeni üyenin tek pazara tam olarak katıldığı ve Euro'ya geçmek için gereken şartları yerine getirmede aşama kaydettiğini göstermesi gereken bir ara dönem;
- Döviz kuru mekanizmasına en az 2 yıl süreyle başarıyla katılma;
- Ortak para birimine geçiş için mevcut üyelerin de yerine getirmesi gereken kriterlerin sağlanması: % 3'ten daha az bir bütçe açığı, GSYİH'nın % 60'ından daha düşük bir borç oranı, düşük enflasyon ve AB ortalamasına yakın faiz oranları; yeterli düzeyde ve sürdürülebilir bir yaklaşma temel şarttır.

Euro'ya geçiş yeni üyelerin Euro bölgesi ekonomileriyle ticari entegrasyonunu daha da arttıracak, yatırım için döviz kuru risklerini ortadan kaldıracak ve uzun vadeli düşük faiz oranları sağlayacaktır.

Ancak yeni üyelerin Euro'ya geçişinde kullanılacak takvim henüz net değildir. Düşük enflasyon ve sınırlı bütçe açığı gerektiren 'Maastricht' kriterleri ile geçiş ekonomilerinin kamu yatırımı ihtiyacı arasında bir uyumsuzluk sözkonusudur. Bu, kamu harcamaları, *müktesebatın* uygulanması ve AB bütçe transferlerine hak kazanabilmek için altyapı projelerinin eşfinansmanı ile altyapıların ve kamu hizmetlerinin modernizasyonu için gereken miktarları kapsamaktadır. Buna ek olarak geçiş ekonomileri reel döviz kurlarında yukarıya doğru hareketler yaşamakta ve bu da yüksek enflasyona veya nominal döviz kuru artışlarına (ya da her ikisi birden) neden olmaktadır. Bu faktörler Euro'ya geçmek için gereken döviz kuru istikrarı ve düşük enflasyon gereklilikleriyle çelişebilir.

Bu nedenlerle, yeni üye devletlerin Euro'ya geçiş için önlerinde bulunan değişik seçenekleri dikkatlice gözden geçirmeleri ve belirlenmiş olan kuralların getireceği maliyetleri iyi değerlendirmeleri gerekecektir. Buna ek olarak, AB'de Euro'nun getirdiği makroekonomik istikrarın avantajlarını yitirmemek için Euro alanının mevcut üyelerinin de İstikrar ve Büyüme Paktı'nın aşırı kamu açıklarına ilişkin getirdiği sınırlamalar da dahil olmak üzere bu alanın kurallarına uymaları gerekecektir.

Lizbon stratejisi

Lizbon stratejisi AB'yi rekabetçi bir hale getirmek ve ekonomik büyüme oranını arttırmak için tasarlanmış önemli ve yenilikçi bir stratejidir.

Lizbon stratejisi

Mart 2000'de Lizbon'daki Avrupa Konseyi'nde biraraya gelen AB liderleri '2010 yılına kadar dünyanın en rekabetçi ve en dinamik bilgi-temelli ekonomisini' yaratmak için ortak bir karar aldılar.

Bunu gerçekleştirmek için normal Avrupa mevzuatından, 'benchmarking' ve üye devletlerin performanslarının diğer üyeler tarafından değerlendirilmesi gibi yenilikçi önlemlere kadar geniş kapsamlı bir dizi teknik öngörüldü. Bu ekonomik reform süreci, sosyal bütünlüğü güçlendirme ve ekonomik ve çevresel politikaların uyumunu sağlamanın yanı sıra AB çapında rekabeti artırmayı ve işgücü piyasalarında reformu amaçlıyor. Belirlenen hedefler şunlardır:

- ◆ *Telekom, enerji ve mali hizmetler gibi kilit alanlarda tek pazarın tamamlanması.*
- ◆ *Cep telefonları ve internet erişimi de dahil olmak üzere yeni teknolojilerin herkese ulaştırılması.*
- ◆ *Araştırma ve geliştirmeye ayrılan bütçeyi GSYİH'nın % 3'üne karşılık gelecek şekilde arttırarak araştırma yapılmasını teşvik etmek; tek bir Avrupa patent rejimi oluşturmak.*
- ◆ *Demiryolu ve havayolu ulaşımında rekabeti arttırmak.*
- ◆ *İstihdamı genişletmek için gerekli olan küçük işyerleri ve 'start-up'lar (yeni iş kuranlar) tarafından karşılaşılan ortak sorunları ele almak.*
- ◆ *Piyasaların rekabetçiliğini arttırmak ve sanayiye sağlanan bozucu sübvansiyonları azaltmak.*
- ◆ *Genel işgücü katılım oranını % 70'e çıkarmak; kadınların ve daha yaşlı işçilerin işgücü piyasasına katılımını arttırmak.*
- ◆ *İşçi becerilerini güçlendirmek ve hayatboyu öğrenim kültürünü yerleştirmek.*
- ◆ *Emeklilik sistemlerini baştan aşağı değiştirerek kamu kaynaklarının uzun vadede sürdürülebilir olmasını sağlamak.*
- ◆ *Sosyal dışlanma tehlikesiyle karşı karşıya olan kişilerin sayısını azaltmak da dahil olmak üzere sosyal koruma sistemini modernize etmek.*
- ◆ *Sera gazı emisyonlarını azaltarak iklim değişimleri sorununu çözmeye çalışmak.*

Bu iddialı ve geniş kapsamlı gündem uzun yıllara yayılacak sürekli bir çabayı gerektirecektir. Avrupa Komisyonu'nun yaptığı yıllık bir gözden geçirme çalışması hedeflere ulaşmada kaydedilen ilerlemeyi ölçmektedir.

Şu ana kadar kaydedilen ilerleme sınırlı olmuştur. Komisyon, yakın tarihli bildirimlerinde üye devletleri "reformların ağır ilerlemesi" ve "Lizbon hedeflerinin yakalanması çabalarının

yetersizliği” nedeniyle eleştirmiştir. Bazı yorumcular ise AB’nin enerji liberalizasyonu gibi reform gündeminin bazı kısımlarında önemli mesafe kaydettiği görüşündedir.⁶

Müstakbel üye devletler ortalamam istihdam oranını % 70’e çıkarma ve araştırma ve geliştirme harcamalarını GSYİH’nın % 3’ünü oluşturacak şekilde arttırma gibi bazı hedeflere ulaşmakta oldukça zorlanacaklardır. Ancak bu zorluklar yapılması gerekenleri geciktirmek için bir neden değil, kararlılıkla yola devam etmek için bir fırsat olarak görülmelidir. Mevcut üye devletlerin pazar ekonomisine geçişlerinde zor ekonomik reformları gerçekleştirmiş olan yeni üyelere öğrenecekleri çok şey vardır. Bu ülkelerin –örneğin emeklilik reformundaki– deneyimlerinden Lizbon stratejisinde faydalanılmalıdır. E-ekonomiye uyum gibi alanlarda bazı müstakbel üyeler mevcut üyelere göre daha iyi durumdadır.

AB’yi 2010 yılına kadar dünyanın en rekabetçi ve en dinamik bilgi-temelli ekonomisi haline getirme yolundaki takvimin aksamaması için Lizbon stratejisine öncelik verilmelidir. Geleceğin üye devletleri genişleme sürecinin sonuçlanması beklenmeden daha şimdiden bu stratejinin içinde yer almalıdır.

Bütçesel maliyetler

AB 1990’lardan bu yana aday ülkelere katılım öncesi hazırlıklarına destek olmak üzere yatırım yaptı. Bu yardımın bütçesel maliyeti 2000’den bu yana yıllık 3 milyar Euro’ya karşılık gelmektedir (AB’nin katılım için yaptığı bütçe harcamaları için Ek’teki Tablo 6’ya bakınız).

Katılımdan sonra AB’nin yeni üye devletlere yapacağı net harcamalar düşük bir düzeyde olacak. 2002’de Kopenhag’da varılan uzlaşmaya göre 2006 sonuna kadarki maliyet tarımsal sübvansiyonlar, altyapı ve bölgesel yardımlar ve nükleer güvenliğin, kamu yönetiminin ve sınırların korunmasının geliştirilmesi için sağlanacak finansman dahil azami 40,8 milyar Euro olacak (Ek’teki Tablo 7’ye bakınız). Yeni üyeler AB bütçesine yaklaşık 15 milyar Euro’luk bir katkı pay ödeyecek ve, ayrılmış olan paranın hepsini kullanamayabilecekleri için, 2006’ya

⁶ Murray, A. 2003.

kadarki dönemde genişlemenin getireceği net maliyet ödenen nakit miktarı itibarı ile 10 milyar Euro civarında olacak (Bu ülkeler için ayrılmış olan yapısal ve kaynaşma fonları uzun erimli olduklarından 2006'dan sonra ödenecektir).

Yeni üyeler için önemli bir miktar olmakla birlikte bu bütçe harcaması AB için ekonomik büyümeyi sağlama ve siyasi istikrara katkıda bulunma anlamında küçük bir harcamadır. Örneğin Kosova savaşı ve yeniden inşa çalışmalarının 10 milyar Euro'ya yaklaşan maliyetinin, GSYİH anlamında da Almanya'nın 1990'dan bu yana yeniden birleşmeye ayırdığı kaynakların çok altındadır.

Yeni üyeler AB politikalarının çevre ve ulaşım gibi sektörlerde uygulanması için gelecek yıllarda önemli harcamalar yapmak zorunda olacaklardır. Buna ek olarak, AB bütçe transferlerine hak kazanabilmek için altyapı projelerinin eşfinansmanına kaynak bulmaları ve Euro'ya geçmek için bütçe açıklarının sınırlanması gibi bir dizi şartı yerine getirmeleri gerekecektir.

Genişlemenin 2007'den sonraki dönemde AB bütçesi üzerinde yapacağı etki bütçe reformu yapılıp yapılmadığına, yapılırsa nasıl yapıldığına bağlıdır. Gerçekte genişlemenin maliyeti tamamen AB'nin gelecekte alacağı kararlara bağlı olacaktır. Harcamalar yönünden bu, ortak tarım politikası ve fakir bölge ve sektörlerin ekonomik kalkınma için ayrılacak yapısal fonlara ilişkin alınacak kararları içerecektir.

AB'nin tümündeki kırsal alanlar toplumun önemli ancak hassas bir kesimini oluşturmakta olup bu alanlar için AB'nin aktif politikalar uygulaması gerekmektedir. Genişleme kırsal alanlarda ekonomik kalkınma için sağlanan tarımsal desteğin sürdürülmesi için bir fırsat oluşturmaktadır. Yakın tarihli bir rapora göre, üretimle ilişkilendirilmese bile yüksek miktarda gelir ödemeleri sağlayan mevcut tarım politikasının sürdürülmesi, ekonominin daha üretken sektörlerine uyum sağlamak yerine düşük verimlilikte çiftçiliğe devam etmeyi teşvik

edeceğinden Orta Avrupa'nın uzun vadede AB'nin gelişmişlik düzeyini yakalamasına engel teşkil edecektir.⁷

AB bütçesinin genişlemeden sonraki durumuna ilişkin daha farklı bütçesel senaryolar öngören bir başka çalışma⁸, genişlemenin maliyetinin mevcut üye devletlerin genişlemiş bir Birlik bünyesinde görece olarak daha zengin olmalarıyla birlikte bölgeleri için azalacak yapısal fon harcamaları nedeniyle 'tazmin' edilip edilmeyeceklerine bağlı olduğunu göstermektedir. Ortak tarım politikasının reforma tabi tutulmadığı ve mevcut üye devletlerin yapısal fonlardan 2006'daki miktarları almayı sürdüreceklerinin varsayıldığı bir senaryoda genişlemenin maliyeti 2004'te genişlemiş Birlik'in GSYİH'nın % 0,03'ünden 2013'te 0,23'üne yükselecektir.

Bu politikaların reformu genel olarak AB bütçesi ve genişlemenin maliyeti üzerinde önemli bir etki yapabilir. Diğer senaryolarda, tarımdaki doğrudan gelir desteğinin 2013'e kadar şu anki düzeyin % 85'ine indirilmesinin sadece % 018'lik bir maliyet yol açacağı; mevcut üyeler için yapısal desteğin kurallarının tam anlamıyla uygulanması halinde ise % 0,11'e düşebileceğini görülmektedir.

Mali yükün dağılımına ilişkin bir reform da sözkonusu olabilir. AB'nin gelir anlaşmaları giderek daha karmaşıklaştığından daha adil, şeffaf ve istikrarlı bir sisteme ihtiyaç vardır.

Sonuç

Genişleme bağlamında, AB politikaları ve ulusal politikalar ekonomik büyümeye ve eski ve yeni üye devletler arasında gerçek bir bütünleşmeye öncelik vermelidirler; bu, AB-25'in bütünü için yüksek, yeni üyeler için ise mümkünse daha da yüksek bir ortalama büyüme hızını da beraberinde getirecektir. Böylelikle, uzun vadede sosyal ve ekonomik farklar azalacak ve eski üyelerde yenilerin dinamizminin getireceği fazladan bir büyüme ortaya çıkacaktır.

⁷ Pelkmans, J. 2002.

⁸ Karlsson, B. 2002.

Gelecekteki bütçesel çerçeveye ilişkin önemli kararların 2006'ya kadar alınması için çalışmalar şimdiden başlatılmalıdır:

- Genişleme, yapısal desteğin finansmanı ekonomik büyümenin motorlarıyla daha yakından ilişkilendirecek bir şekilde tekrar gözden geçirilmesine olanak tanımaktadır. Geçmiş deneyimler, sübvansiyonların uyuma destek olmak yerine onu geciktirmek için kullanıldıklarında faydalı olmadıklarını göstermiştir. Yapısal harcamaların kullanımı yeni üye devletlerde ekonomik büyüme ve yeniliklere (özellikle de Orta ve Doğu Avrupa'nın sınırötesi altyapısı yoluya bölgesel entegrasyonu) en çok destek olacak alanları belirleyebilmek için tekrar gözden geçirilmelidir.
- Araştırma ve geliştirmeye ayrılacak fonlar gibi yapısal fonların dışında diğer yenilikçi ve büyüme-odaklı harcama biçimleri de ele alınmalıdır.
- Ortak tarım politikası desteği fiyat ve miktardan kalite-odaklı bir politikaya doğru kaydırılmaya devam etmeli ve yeni üye devletlerde tarımdan kaçan istihdama destek olmak yerine bunu kontrol eden dinamik bir kırsal kalkınma politikası uygulanmalıdır. Bu tür bir çalışma geliştirmekte olan ülkelerle tarımsal ticaret fırsatlarını da beraberinde getirecek insan ve toplum faktörünü de hesaba katmalıdır.

Lizbon stratejisine yeniden siyasi ivme kazandırılmalı, genişlemiş bir Birlik içinde büyümeyi teşvik etmek için burada öngörölmüş olan reformlar hızla uygulanmalıdır. Müstakbel üye devletler şimdiden bu sürecin içinde yer almalıdır.

İşgücü mobilitesi genişlemeden kaynaklanan uyumla başa çıkabilmede önemli bir faktör olacaktır. İş aramada sağlanacak yardımlar ve geçici işsizlik sigortası değişim sürecine istihdamı korumaya ilişkin kanunlardan daha fazla katkıda bulunacaktır. Genişleme sanayiler ve ülkeler, özellikle de yeni üye devletlere yakın üye devletler ve bölgeler arasında işgücü değişimini hızlandırarak bu tür reformlara ivme kazandıracaktır.

Mevcut ve müstakbel ye devletler verimli sosyal ve ekonomik politikalara katkıda bulunan ve böylelikle genişlemenin başarıya ulaşmasını sağlayacak istihdam politikalarına ihtiyaç duymaktadırlar. Ortak pazarda kişilerin serbest dolaşımı sayesinde piyasanın yönlendirdiği işgücü göçü büyüme için önemli bir faktördür. Mevcut yeler mümkün olan en kısa sürede piyasalarını yeni ye devletlerden gelecek işgücüne açmalıdırlar. Kısıtlamalar kaldırıldıktan sonra bile işçi akışı sınırlı olacaktır.

AB'nin mevcut ve yeni üyelerden en faydalı unsurları biraraya getiren bir ekonomik ve sosyal modele ihtiyacı vardır. Amaç, mevcut işlerin korunması yerine yeni istihdama uyumu kolaylaştırmak olmalıdır. Paylaşılan bir Avrupa çerçevesi içinde genişlemeden etkilenenlerin korunabilmesi için şimdiden önlem alınmalıdır.

Sıkça sorulan sorular

Her ne kadar genişleme konusuna yaklaşım hem mevcut AB’de hem de geleceğin üye devletlerinde olumlu olsa da, halk ve siyasi kesim tarafından sıklıkla şüpheli sorular sorulmaktadır.

Sıkça sorulan sorular

- Genişleme istihdamı ve ücretleri nasıl etkileyecek? Genişleyen AB’de rekabetin artması sonucunda iş kaybı olacak mı? “Sosyal dumping” olacak mı?
- Tek Pazar kuralları da dahil olmak üzere, yeni üyeler AB kurallarını gereğince uygulayacak mı?
- Yeni üyeler katılım üzerine Avrupa para birimini kabul edecekler mi?
- Genişleme güvenliğinin zayıflamasına, daha fazla suç işlenmesi ve göçmen gelmesi riskine yol açacak mı?
- Yeni üyelerin gelişimiyle tüketiciyi ve halkı koruma standartları düşürülecek mi? Örneğin, gıda standartları, nükleer güvenlik, çevre koruma?
- AB’ye katılım benim ve ülkem için kimliğimizi kaybetme anlamına gelecek mi?
- Ülkem AB’ye katılınca egemenliğini kaybedecek mi? Ülkem ikinci sınıf üye mi olacak?
- 25 üyeyle Avrupa nezdinde karar alınması mümkün olacak mı?
- Avrupa bu kadar çok üye olunca dünya meselelerinde nasıl tek sesle hareket edebilecek?
- Genişlemenin bir sonraki turunu yenileri takip edecek ve daha fazla üye gelecek mi?

Bu sorular raporun sonraki bölümlerinde dört başlık altında sınıflandırılmıştır. Rapor aşağıda belirtilen açılardan genişlemenin sonuçlarını incelemektedir:

- Avrupa ekonomisi (istihdam, büyüme, finans, vs.),
- Avrupa vatandaşlarının yaşam kalitesi (güvenlik, koruyucu standartlar, vs.),
- AB'nin komşularıyla olan ilişkileri ve dünyadaki rolü,
- Avrupalıların AB politikalarını oluşturmak için birlikte hareket etme yöntemleri.

Bölüm 4

YAŞAM KALİTESİ

AB vatandaşları genişleyen AB'nin yaşam kalitesi konusunda endişeler taşımaktadır. Kendilerine genişlemenin günlük hayatlarını iç güvenlik, çevre, nükleer güvenlik ve gıda standartları alanlarında nasıl etkileceği sorusunu sormaktadırlar. Katılım müzakereleri halkın bu tür endişelerine yanıt vermiş midir? Yeni üyeleri AB'nin dışı yerine içinde tutmak daha mı iyi olacaktır?

İç Güvenlik

Genişleme konusundan ayrı olarak suç, uyuşturucu, terörizm ve yasadışı göç gibi konular Avrupa vatandaşlarının gündeminin üst maddeleri arasında bulunmaktadır; vatandaşların beklentilerine yanıt verebilmek için AB'nin ve üye devletlerin daha iyi bir performans sergilemeleri gerekmektedir. Genişleme ile kıta genelinde polis, hudut ve adli konulara ilişkin işbirliği artacağından, iç güvenlik açısından çok olumlu sonuçlar doğurabilir.

Bu bölüm Birliğin iç güvenlik alanında karşılaştığı zorluklar ve bu zorlukları ele alma yöntemleri üzerinde yoğunlaşacaktır. Ondan sonra da Birliğin genişlemesinin iç güvenlik alanında doğuracağı etkilere, genişlemenin hangi sorunların çözümüne katkıda bulunacağına, hangi sorunları ağırlaştıracağına ve bu sorunların nasıl ele alınabileceğine değinilecektir.

AB tüm vatandaşlarının menfaati için Birlik içerisinde malların, hizmetlerin, sermayenin ve kişilerin serbest dolaşımını teşvik etmektedir. Ancak bu özgürlükler ulusal yetkililerin tek başlarına başedemeyeceği özellikle hudutlar ötesi nitelikteki organize suçlar gibi suçlar için yeni fırsatlar yaratabilir. Avrupa Birliği'nin iç güvenlik meselelerinde işbirliğinde bulunarak ele alması gereken sorun budur. Ancak, vatandaşların güvenlik konularındaki endişelerine yanıt verilmesi ve bireysel hak ve özgürlüklerin korunması arasında bir denge kurulmalıdır. İşte bu sebepten dolayı, Avrupa Birliği Amsterdam Antlaşmasına 1999 yılında Tampere AB Konseyi'nde geliştirilen özgürlük, adalet ve güvenlik alanının yaratılması hedefini koymuştur.

Özgürlük, adalet ve güvenlik alanı güvenlik konularının ötesine geçerek adli konularda işbirliğini de içermektedir. AB'nin genişlemesi bu alanlarda da fayda sağlayacaktır. Örneğin,

vatandaşların özel hayatlarını ya da ticari menfaatlerini ilgilendiren konularla ilgili olarak başka üye devletlerdeki hukuk mahkemelerine başvurmaları daha kolaylaşacaktır.

Güvenlik konusuyla ilgili olarak AB hem uluslararası adli ve polis işbirliği alanında, hem de AB'nin dış hudutlarının ortak yönetimi konusunda politikalar benimsemiştir. Bunun sonuçları *Europol*'ü (amacı bilgi ve istihbarat değişimi yoluyla polis ve gümrük işbirliğinin güçlendirilmesi ve ortak tahkikatların koordine edilmesi) ve *Eurojust*'ı (Avrupa genelinde savcı işbirliğini kolaylaştırmaktadır) ilgilendirmektedir. İnsan ve uyuşturucu kaçakçılığı, terörizm suçları, internet suçları, ırkçılık, ve yabancı düşmanlığı gibi suçların tanımlanması ve asgari müeyyideler konusunda ortak kurallar getiriliyor, böylece bu türden suç unsurlarının sığınabilecekleri yer kalmıyor. Tüm Avrupa'da geçerli olacak tutuklama müzekkeresi konusunda mutabakat sağlanması halinde AB içinde suçluların iade işlemi basitleşecektir. 11 Eylül 2001 olaylarından sonra terörle mücadele alanındaki işbirliği yoğunlaşmış ve müstakbel üye devletler de AB'nin terörle mücadele eylem planına başarılı bir şekilde entegre olmuşlardır.

Yasadışı Göç

Halkın endişe duyduğu konulardan birisi de yasadışı göçtür. Bir ülkenin siyasi, ekonomik ve sosyal koşulları insanları başka yerlerde daha iyi imkanlar aramaya sevkettiği zaman organize suç şebekeleri de bu "Pazar"ın ihtiyacına yanıt vermek üzere kendilerini ayarlamaktadır. Göçmen hareketi müstakbel üye devletlerden kaynaklanmasa da bu ülkeler üzerinden gelmektedir ve kaçakçı yardımıyla gelen göçmen sayısını tam olarak hesaplamak güç olsa da, organize suç şebekeleri yasadışı göçün önemli bir unsurunu oluşturmaktadır. Göçmenlerin kaçakçılara verdikleri hizmet karşılığı ödedikleri yüksek rakamlar bu suçtan yüksek oranda gelir temin edilmesini sağlamaktadır. Ayrıca, göçmenler çoğu zaman başka ülkeye kaçakçı aracılığıyla götürülmenin bedelini ödemek için kaçakçılar tarafından suç işlemeye, dilenmeye veya fuhuşa itilmektedir. Dolayısıyla, organize suç şebekeleri aracılığıyla gerçekleştirilen göçmen kaçakçılığı hem transit geçtikleri ülkenin hem de gittikleri hedef ülkenin insanların üzerinde kriminal etkiler yaratmaktadır.

Yasadışı göç insan kaçakçılığı yanısıra, vizelerin kötüye kullanımını (viza süresinden daha uzun kalınması, izin olmadığı halde çalışılması) ve sahte evlilik ve öğrenci statüsünü de içerebilir. Pek çok göçmenin yasal statüsü bulunmamakla birlikte, herhangi bir kriminal bağı

da yoktur. Bununla birlikte, yasadışı statüleri göçmenlerin bankacılık sistemine veya hukuk sistemine erişimini azalttığından küçük suç işleme eğilimini arttırmaktadır. Hukuk, sosyal politika ve insan haklarını ilgilendiren bu meselelerin çözümü basit değildir.

AB'nin yasadışı göç ve diğer kriminal faaliyetlerle mücadele yöntemlerinden birisi dış hudutların iyi korunmasıdır. Schengen sistemi seyahatlerin kolaylaştırılması amacıyla Birleşik Krallık ve İrlanda istisnaları hariç, iç hudutlarda AB'nin üye devletlerinden gelen kişilere yönelik kontrolleri kaldırmaktadır. Üye devletler bu kontrollerin kaldırılmasını dengelemek amacıyla dış hudutlarda bir dizi tedbir almıştır. Bu tedbirler arasında sınır geçişleri, sınır kontrolleri ve hudutta izleme konusunda ortak kurallar, ortak vize rejimi ve suç ve yasadışı göçle mücadelede işbirliği bulunmaktadır.

Avrupa'daki yasadışı göçün çoğu AB'nin komşularıyla bağlantılı değildir. Yasadışı göç genellikle savaş ve iç çatışma yaşamış ülkelerden kaynaklanmaktadır. Komisyon AB'ye giriş yapmak isteyen potansiyel göçmen sayısını arttıran faktörleri azaltabilmek için göçün kaynaklandığı ülkelerin koşullarını ele almakta ve göç yönetimini AB'nin dış politikasına entegre etmeye çalışmaktadır.

Özgürlük, adalet ve güvenlik alanının oluşturulması AB için nispeten yeni bir faaliyettir ve hedeflenen ile gerçek durum arasında oldukça büyük bir fark bulunmaktadır. İltica, göç yönetimi, dış hudutlar, polis ve adli işbirliği ile ilgili pek çok konu Konsey'in oybirliğiyle alınmış kararını gerektirirken, Avrupa Parlamentosu ve Avrupa Adalet Divanı'nın rolleri sınırlı kalmaktadır. Adalet ve güvenlik siyasi açıdan hassas konulardır ve ulusal hükümetler bir politka geliştirilirken tam anlamıyla söz sahibi olmayı istemektedirler. Ancak siyasi iradenin yetersizliği oybirliğiyle karar alınması kuralı ile biraraya gelince, iltica ve adli işbirliği gibi alanlarda ilerleme kaydedilmesini geciktirmiştir.

Genişleme neyi değiştirecektir?

Genişleme süreci müstakbel üye devletlerin Avrupa Birliği'nin güvenlik politikalarında daha fazla söz sahibi olmasını sağladı. Etkin hudut kontrolü meselesi sürekli olarak katılım müzakerelerinde ele alındı ve müstakbel üye devletler katılımları üzerine dış hudut kontrollerini arttırmayı kabul ettiler. Bu ülkelere dış hudutların korumasının artırılması ve sınır polisi ile adli personelin eğitilmesi için katılım öncesi yardım programı aracılığıyla

önemli miktarda fonlar sağlandı. Teknik destek ve twinning (eşleştirme) projeleri de bu alanda yaygın olarak kullanıldı. Komisyon'un programı aracılığıyla Rusya ve Ukrayna'nın hudut altyapısının iyileştirilmesi için de fonlar sağlanıyor. Yeni üye devletler şu an Schengen'in dış hudutlarında mevcut olan kontrole benzer ölçüde hudut kontrolü tesis edecektir. Üyelikten sonra da sınır güvenliği konuları için önemli mali yardımlar sağlanmaya devam edilecektir.

Bununla birlikte, yeni üye devletler Birliğe katılımları üzerine Schengen anlaşmasında belirtilen tüm yükümlülükleri hemen üstlenmeyecektir; iç hudut kontrolleri ancak Schengen müktesebatında belirtilen koşulların hepsini yerine getirdiklerini ortaya koyduklarında kaldırılacaktır. Bu durum kendi aralarında iç hudut kontrollerini zaten kaldırmış olan tüm üye devletlerin, bir dizi değerlendirme sonrasında oybirliğiyle karar almalarını gerektirecektir. Yunanistan ve İtalya Schengen'e tam üye olmadan önce bir kaç yıl boyunca standartlarını yükseltmek zorunda kaldı.

Böylece, Birliğin genişlemesi suç ve yasadışı göçle mücadele yeteneğini de güçlendirmektedir. Birlik yeni üye devletlerin hudut kontrollerinin güçlendirilmesinden faydalanacaktır. Ceza hukukundaki "suç için hiçbir güvenli sığınmağın olmaması" politikası on yeni üyeyi de kapsayacak şekilde yaygınlaştırılmış olacaktır. Suçların soruşturulması ve dava edilmesi için çok daha büyük bir alanda polis ve adli işbirliği mümkün olacaktır. Ayrıca, Rusya ve Batı Balkan ülkeleri dahil, yeni dış hudutların ötesindeki ülkelerle de güvenlik konularında daha fazla işbirliğinde bulunma potansiyali doğacaktır. AB üyeliği yeni üye devletlerdeki siyasi istikrarı ve ekonomik refah düzeyini arttıracak, bu durum da uluslararası suç ve yasadışı göçle mücadeleye katkıda bulunacaktır.

Genişleme yeni sorunlar getirecek midir?

Herşeyden önce, üye sayısının ve çeşitliliğinin artması, vatandaşların uluslararası suç ve yasadışı göçe karşı etkin tedbirler alınması taleplerini karşılamak üzere Avrupa'da öngörülen yeni özgürlük, güvenlik ve adalet alanının oluşturulması kararlarının alınmasını daha da zorlaştıracaktır.

Her ne kadar ceza hukuku ve ceza hukuku muhakeme usülleri alanında uyum konusu ulusal hükümetler için hassas bir mesele olmaya devam etsede, AB'nin kararlarda oybirliği

koşulunun kapsamını daraltarak karar verme mekanizmasını reformdan geçirmesi ve demokratik kontrol mekanizmalarını kuvvetlendirmesi gerekmektedir. Avrupa'nın Geleceğine ilişkin Konvansiyon'un sonuçlarının genişlemenin başarısı üzerinde önemli etkileri olacaktır.

İkinci olarak, adalet ve güvenlik konularında yapılacak işbirliği güvene dayalı olacağından, bu tür bir işbirliği dürüst, etkin ve nitelikli idareleri gerektirecektir. Yeni üye devletlerin Avrupa'nın adli meselelerinde aktif rol alma yeteneği onların ulusal kapasitelerine bağlı olacaktır. Önemli ve etkileyici reformlara rağmen, yakın dönemde hazırlanan bir rapor, Orta ve Doğu Avrupa'da bulunan yeni üye devletlerin hepsinin henüz sürekli olarak bağımsız, yetkin ve hesap verme sorumluluğunu taşıyan adli süreçleri garantileyemediği sonucuna varmıştır. Bu alan mevcut üye devletlerin de sorunlar yaşadığı bir alandır, fakat yeni üye devletlerin geçmiş tecrübeleri ve devraldıkları miras beraberinde özel bir takım sorunlar getirmektedir.

Üçüncü olarak, yeni üyelerin çoğunda ulusal yada dilsel azınlıklar veya Roma (çingene) toplulukları bulunmaktadır. Katılım öncesi süreç bu ülkeleri çeşitli toplulukların haklarına daha fazla ihtimam göstermeye mecbur etmiştir. Azınlıkların korunmasını amaçlayan hukuki ve kurumsal çerçeveler kuvvetlendirilmiş, ayrımcılıkla mücadele yasasının Avrupa Konseyi'nin rehberliğinde, Avrupa hukukuna uygun olarak uygulanması dahil olmak üzere, Roma halkının durumunun iyileştirilmesi için eylem planları geliştirilmiştir. Genişleme süreci bu şekilde toplumlar hatta ülkeler arasında sürtüşme riskini azaltmış ve genişleyen AB'de güvenliğin iyileştirilmesine katkıda bulunmuştur.

Çevre

Hem 15 AB üyesinde hem de geleceğin üye devletlerinde genişlemenin çevre üzerinde bırakacağı etkilere dair sorular sorulmaktadır. AB'deki kamuoyu komünist dönemin Orta ve Doğu Avrupa'da çevreye bıraktığı mirastan endişe duymaktadır. Ayrıca, geleceğin üye devletleri AB'nin çevre mevzuatına uyum sağlamanın getireceği mali külfet konusunda endişe duymaktadır.

Bu endişeler neticesinde ilk başta çevre "genişleme sorunu" olarak ortaya çıktı. Fakat sonradan genişleme sürecinin bu alanda önemli faydalar getireceği netlik kazandı. AB üyeliği beklentisi geleceğin üye devletlerinin çevre politikaları profilini yükseltti. Üyelik beklentisi

bu ülkelerin kirlenen sanayi bölgelerini temizlemelerine, halk sağlığını iyileştirmelerine, ormanlara, tarla ve balıkçılığa yönelik zararları azaltmalarına, doğal habitatların korunmasını arttırmalarına ve daha güvenli ve sağlıklı katı yönetimi sistemleri geliştirmelerine yardımcı oldu. Çevre için yapılan yatırımlar ve daha modern teknoloji müstakbel üyelerin verimliliğini ve produktivitelerini arttıracaktır.

Genişlemenin etkileri

Uzun yıllar boyunca Orta ve Doğu Avrupa'da çevrenin bozulmasından sonra 1989 yılında halkı demokrasi talebinde bulunmaya sevk eden nedenlerden birisi de çevre konusundaki endişelerdi. Son on yıl içerisinde müstakbel üyeler geçiş sürecinde yeni mevzuatın yürürlüğe konulması, kurumsal kapasitenin güçlendirilmesi ve sürdürülebilir kalkınma sorunlarının çözümlenmesi için AB kılavuzlarını kullanmaya başladı. Ekonominin planlı ekonomiden Pazar ekonomisine geçişi sonucunda ağır sanayilerinin büyük bir kısmı yeniden organize edildi ve modernleştirildi ve enerji tasarrufu da arttı.

Katılım sürecinin başlaması bu alana daha fazla ivme kazandırdı. AB'nin çevre mevzuatı çevre kurumlarının oluşturulmasını, ülkeye özgü çözümlerin geliştirilmesini ve bunların uygulanabilmesi için fonların aktarılmasını gerektiriyor. Bütün müstakbel üyeler Avrupa Çevre Ajansı'na üye oldular. Modern ve daha verimli endüstriler ve daha az kirlilik hem müstakbel üyelerin hem de diğer AB ülkelerinin menfaatine olacaktır. Genişleyen AB yenilikleri ve ek talepleri beraberinde getiren çevre teknolojileri için de büyüyen bir pazar oluşturacaktır. Örneğin, Kıbrıs ve Malta'da atık yönetimi konusu gündeme alındı ve her iki ülke de yeni mevzuat yürürlüğe konuldu.

Eskiden komünist rejim tarafından merkezi planlama sistemi ile yönetilen pek çok ülkede çevresel etkilere pek fazla aldırış etmeden çok sayıda insane, mülkiyeti devlete ait olan tarımsal sanayi tesislerinde istihdam edilmişti. AB gereksinimlerini yerine getirme koşulu, yeni üye devletleri tarım ve kırsal kalkınmayla ilgili çevre konularına daha fazla ihtimam göstermeye sevk etti. Merkezi planlama sisteminin çöküşü ve yatırımların yetersizliği pek çok durumda organik çiftçiliğe dönüşle sonuçlandı. Dolayısıyla, AB içinde organik üretime olan talebin artması müstakbel üye devletlerdeki çiftçiler için fırsat yaratabilir.

Geleceğin üye devletleri genişleyen Birliğe doğal parkları, ormanları, koruma altında bulunan bozulmamış doğal alanları ve ayı, bizon, vaşak gibi Batı Avrupa'da nadir bulunan hayvan ve

bitki türleri ile zengin bir bio-çeşitlilik kaynağı sunabilir. Bu varlıklar Avrupa'daki çevrenin zenginleşmesini sağlayacak ve yerel ekosistemler üzerindeki baskıları azaltacaktır.

Uygulama ve finans

AB çevre standartlarına uyum için idarenin çaba göstermesi ve özellikle su yönetimi (kentsel atıksu ve içme suyu), sucul ortamlardaki tehlikeli atıklar, atıklar (katı atık depolama sahası, atık yakma, ambalaj atıkları), hava kalitesi, büyük yakma tesisleri, bütüncül kirlilik önleme ve kontrol, doğa koruma ve ulaşım gibi alanlardaki AB direktiflerine uyum için yüklü yatırımların yapılmasını gerektirmektedir.

Yatırımların büyük bir kısmının hava kirliliğinin azaltılması, su ve atıksu yönetimi, belediye atıkları ve zararlı atıkların yönetimi ve tasfiyesi alanlarında kullanılması gerekecektir. Avrupa Komisyonu ve Avrupa İmar ve Kalkınma Bankası'nın tahminlerine göre, bu alandaki mevzuatın tüm müstakbel üye devletler tarafından uygulanmasının maliyeti toplam 80 ila 110 milyar euro arasında olacaktır. Her ne kadar AB ve uluslararası mali kuruluşlar eş-finansman şeklinde bazı fonlar sağlayacak olsa da, söz konusu maliyetlerin büyük bir kısmının ulusal kaynaklardan karşılanması gerekecektir.

Bu etkiyi hafifletebilmek için AB, uyum çalışmalarının belli bir zaman dilimine yayılması gereken durumlarda, çevreyle ilgili en zor mevzuattan geçici muafiyet için bir takım geçiş süreci düzenlemelerine izin verdi. Genellikle 10 yıldan az bir süreye tekabül eden bu geçiş süreci düzenlemeleri toplam 149 adet direktiften yaklaşık olarak 15'ini içeriyor. Geçiş sürelerine aşağıda belirtilen alanlarda izin verilmedi: hava, atık, su, etki değerlendirmesi, doğa koruma (habitat, kuşlar); tek pazarın temel unsurları (ürünle alakalı tüm mevzuat); ve yeni kurulacak tesisler. Katılım zamanı geldiğinde çevreyle ilgili neredeyse bütün mevzuatın tamamlanmış olması gerekeceğinden, bu durum yeni üye devletlerde yapılacak yeni yatırımların AB'nin çevre standartlarına tam olarak uyum sağlaması gerektiği anlamına gelmektedir.

Kısacası, bu Orta ve Doğu Avrupa ülkelerinin genellikle maliyetini kendi bütçelerinden karşılayarak çevre standartlarını AB seviyesine yükselttiği bir alandır. Bu süreç sadece söz konusu ülkelerin vatandaşları değil, aynı zamanda diğer AB ülkelerinin de menfaatine olacaktır.

Söz konusu pozitif sonuçlara ulaşılabilmesi için AB kurallarının uygulanışı etkin bir şekilde izlenmeli ve sürdürülebilir kalkınmanın gerçekleştirilmesi amacıyla yeni üye devletlerde uygulanan diğer politikalarda çevre faktörü dikkate alınmalıdır.

Nükleer güvenlik

Genişleyen AB’de üye devletler elektrik ihtiyacına yanıt vermek için diledikleri enerji kombinasyonunu tercih etme hakkını saklı tutacaktır, dolayısıyla da nükleer enerjiyi seçebilirler. Müstakbel on üye devletten beşi nükleer santral işletmektedir. Son yıllarda AB bu ülkelerden Yedi Sanayileşmiş Ülke Grubu tarafından benimsenen yaklaşıma uygun olarak, nükleer güvenliği arttırmalarını istemiştir. Genişleme süreci dolayısıyla bu ülkeler tehlikeli nükleer santrallerini kapatmışlar ya da kapatmayı taahhüt etmişler ya da bu santrallerin güvenlik standartlarını yükseltmişlerdir.

Fakat nükleer güvenlik sadece makinanın tasarımıyla alakalı bir fonksiyon değildir. AB’nin müstakbel üye devletlere de yaydığı kapsamlı bir güvenlik kültürünün sonucudur (etkin ve bağımsız düzenleyici uygulamalar, işletme usülleri, kalite kontrol, modern yönetim yöntemleri ve eğitim). Genişleme bu şekilde Avrupa’da nükleer güvenliğin artmasına yardımcı olmaktadır.

Gıda standartları

Gıda güvenliğinin önemi “deli dana” hastalığı gibi yakın dönemde yaşanan krizler sonrasında üye devletler tarafından tekrar gündeme getirilmiştir. Bu hastalık müstakbel üye devletlerde daha az yaygın olan entansif çiftçilik uygulamalarıyla ilintilidir. AB 2000 yılında hijyenden hayvan ve bitki sağlığıyla ilgili koşullara kadar gıda zincirindeki tüm unsurları bir araya getiren bir reform başlattı. Reformun amacı genişleyen AB’de halk sağlığının ve tüketici korumasının en üst seviyede tutulmasını sağlamak.

Müstakbel üye devletler gıda güvenliği konusundaki bütün kuralları benimsemeyi ve gerekli kontrol mekanizmalarını oluşturmayı kabul ettiler. Katılım müzakerelerinde herhangi bir muafiyete imkan tanınmadı: AB kurallarına tam olarak uymayan hiç bir yiyecek diğer üye

devletlerde pazarlanamaz. Amaç genişleme sürecinin AB'nin gıda güvenliği alanındaki mevcut seviyesini düşürmesine yol açmamak.

Genişleme yeni üyelere bir dizi kural getirerek, onların güvenlik seviyesini yükseltmelerine neden olacaktır. Böylece, yeni AB hudutlarının kamu, hayvan ve bitki sağlığını tehlikeye düşüren risklere karşı etkin şekilde korunmasını temin edecektir. Bununla birlikte, bu kurallara uyum sağlanması müstakbel üye devletler açısından zor bir iştir. Dolayısıyla, AB mali yardım sağlamaktadır, Komisyon da gıda güvenliği alanındaki kuralların sağlıklı bir şekilde uygulandığını temin etmek için durumu izlemektedir.

Sonuç

Genişleme süreci, vatandaşlar açısından önem taşıyan pek çok alanda AB'nin daha iyi güvenlik ve emniyet standartları sunmasına imkan sağlamaktadır:

- Geleceğin üye devletleriyle suç ve yasadışı göçle mücadele konularında daha iyi işbirliği ve kontrolün sağlanması suretiyle, AB'nin bu sorunlarla mücadele kapasitesini güçlendirecektir
- Nükleer güvenlik de dahil olmak üzere, geleceğin üye devletlerinin çevre standartlarını yükseltmektedir ve bu durum hem söz konusu ülkelerin vatandaşlarının hem de genel olarak AB'nin menfaatine olmaktadır
- Geleceğin üye devletlerinde AB'nin gıda güvenlik kurallarının uygulanmasını sağlamaktadır.

Ancak bu olumlu etkilerin aşağıdaki yollarla takviye edilmesi ve korunması gerekmektedir:

- Karar verme sisteminde reform yapılması dahil, AB'de özgürlük, adalet ve güvenlik alanının oluşturulmasında önemli ilerleme kaydedilmesi
- Uluslararası suçlarla mücadele edilmesi ve göçün kontrol edilebilmesi için üye devletler ve AB kurumlarının daha iyi işbirliğinde bulunması ve daha fazla tedbir alması
- Çevre faktörünün diğer politikalara entegre edilmesi
- AB kurallarının mevcut ve müstakbel üyelerde uygulanışının etkin şekilde izlenmesi

Bölüm 5

DÜNYADA AVRUPA'NIN ROLÜ

AB'nin ekonomik büyüklüğüne rağmen, dünya meselerindeki siyasi ağırlığı zayıf kalmaktadır. Ekonomik büyüklüğü siyasi güçle tamamlama ihtiyacı ortak bir dış ve güvenlik politikası oluşturmanın en önemli nedenlerinden biridir. AB genişlemesi AB'nin bunu gerçekleştirebilmesi için bir fırsat oluşturacaktır.

Sınırlar Doğu'ya doğru kaydıkça, istikrar ve refahın çevre ülkelere de yayılabilmesi için AB'nin komşu ülkelerle ilişkilerini geliştirmesi gerekecektir.

Dış ve güvenlik politikası

AB'nin ortak dış ve güvenlik politikası Avrupa Birliği'nin ikinci ayağı olarak 1993'te oluşturuldu. Amaçları, Birleşmiş Milletler Şartı'nın ortaya koyduğu prensipler doğrultusunda Birlik'in ortak değerlerini, temel çıkarlarını, bağımsızlığını ve bütünlüğünü korumaktır. Bu, Birlik'in güvenliğinin güçlendirilmesi, barışın korunması ve uluslararası güvenliğin güçlendirilmesi, uluslararası işbirliğinin artırılması, demokrasi ve hukukun üstünlüğünün geliştirilmesi ve yerleştirilmesi ve insan hakları ve temel özgürlüklere saygıyı kapsamaktadır. Bu bağlamda bir dizi önemli gelişme meydana gelmiştir. Genel çerçeve içerisinde bir Avrupa güvenlik ve savunma politikası oluşturulması düşünüldü; AB 2001'de kriz yönetimi operasyonları yapabileceğini bildirdi.

Buna karşın, üye devletler bu alanda egemenliklerini biraraya getirmiş değildir. Dış ve güvenlik politikası sadece AB'nin ya da AB ile üye devletlerin ortak yetkisinde olmayıp üye devletlerin sorumluluğu olmayı sürdürmektedir. AB düzeyine üyeler politikalarını daha yakından koordine etmekte ve geniş bir alanda ortak stratejiler geliştirmeye, ortak pozisyonlar belirlemeye ve ortak faaliyetler yürütmeye çalışmaktadırlar. Ancak mevcut üye devletler arasında hem dış ilişkiler hem de savunma alanında orta ve uzun vadeli politika hedefleri geliştirilmesi konusunda görüş ayrılıkları bulunmaktadır. Yapılacak olan çalışmaların türleri ve coğrafi kapsamına ilişkin farklı görüşler vardır.

Müstakbel üye devletlerin tehdit kavrayışları ve güvenlik çıkarları çoğu NATO üyesi olan, bir kısmı da bağlantısızlık geleneğini devam ettirerek NATO'nun dışında kalmayı tercih etmiş olan mevcut üyelere farklılık göstermektedir. Orta ve Doğu Avrupa devletlerinin Sovyet hakimiyeti deneyimleri bu ülkelerin güvenlik konularına bakışlarını etkilemektedir. Varşova Paketi'nin sona ermesi bu ülkeleri güvenlik için Atlantik İttifakı'na ve AB'ye yöneltti. Bunun sonucu olarak 1999'da bu ülkelerin 3'ü (Polonya, Macaristan, Çek Cumhuriyeti) NATO'ya katıldı; diğerlerinin de 2004'te katılmaları bekleniyor.

AB ortak bir dış ve güvenlik politikasının temellerini atmışsa da bu alanda gerçekleştirilenler sınırlı kalmıştır. AB'nin zayıflığı Bosna ve Kosova'da çatışmaları önleyememesi ve savaşan tarafları kalıcı bir barış yapma noktasına getirme görevini çok geç üstlenmesiyle belli olmuştur. AB'nin yetersizliği, AB üyelerinin kamuoyu önünde derin görüş ayrılıklarına düştüğü Irak ile ilgili uluslararası krizde daha da keskin olarak ortaya çıkmıştır. Bu kilit dış politika konusu alanında AB üyeleri tek tek önemli roller üstlenirken, AB bir bütün olarak bu sürecin içinde bulunmadı. Dış ve güvenlik politikası alanında AB'nin kurumsal çerçevesi içinde soruna ilişkin derinlikli bir tartışma yapılamamış olması üye devletler arasında tüm Avrupa için ortak bir pozisyon oluşturulması konusundaki siyasi irade eksikliğini göstermektedir. Bu durumdan dolayı Orta ve Doğu Avrupa'daki müstakbel üyeler suçlanmamalıdır.

Uluslararası ekonomik ilişkiler

375 milyonluk nüfusu ve 8000 milyar Euro'luk GSYİH ile AB önde gelen bir küresel aktördür. Dünya ticaretinin beşte birinden sorumludur. Dünyanın en önde gelen mal ve hizmet ihracatçısı olan AB aynı zamanda önemli bir doğrudan yabancı yatırım kaynağı ve tüm dünyada 130 ülke için en önemli ihracat pazarıdır. Küresel ekonomideki en geniş entegre pazara ve dünyanın ikinci en önemli rezerv dövizine sahiptir. Ticari ilişkiler AB'nin yetki alanına girdiği için, ticarete ilişkin bir çok konuyu üye devletler adına Komisyon Dünya Ticaret Örgütü'nde ve bölgelerarası ve ikili ticari ilişkiler bağlamında müzakere etmektedir.

AB'nin ticaret politikasının temel unsurları dünya ticaretinin uyumlu bir biçimde gelişmesine katkıda bulunmak, uluslararası ticaretin önündeki kısıtlamaların zaman içinde ortadan kaldırılması ve gümrük engellerinin indirilmesidir. Stratejisi, pazarını (diğer ülkeler de bu şekilde hareket ettiği için) tarım hariç uluslararası arası ticaretin pek çok alanına açmaktır.

Gelişmekte olan ülkelerden AB'ye gelen ihraç mallarının değeri giderek artmaktadır (2000'de % 52); 49 en az gelişmiş ülkeden en çok mal ithal eden de AB'dir. AB dünyadaki neredeyse tüm ülkeleri içine alan kurumsallaşmış çoktarafli, bölgelerarası ve ikili bir ticari ilişkiler ağı oluşturmuş durumdadır.

AB'nin kalkınma politikasının temeli AB ile yetmiş bir Afrika, Karayip ve Pasifik ülkesiyle yaptığı ticaret ve yardım anlaşmaları ile ekonomik işbirliği ve ortaklık anlaşmalarıdır. Buna ek olarak, AB yiyecek yardımından teknik destek ve mali yardımlara kadar en büyük uluslararası kalkınma yardımı sağlayıcılarından biridir.

Genişleme AB'nin nüfusunu 450 milyona çıkartacak ve GSYİH ve ticaret anlamında ekonomik ağırlığını arttıracaktır. AB, genişleme ile birlikte ABD'yi geçerek dünyadaki en geniş tek pazara sahip ve en büyük ekonomik blok haline gelecektir. Bu, AB'nin ticari müzakereler, uluslararası parasal ve mali reformlar, G8 süreci ve bölgesel ekonomik konular gibi küresel ekonomik müzakere ve pazarlıklarda daha güçlü olmasını sağlayacaktır. Tüm yeni üye devletler DTÖ ve önde gelen uluslararası mali kurumlara üyedir. Polonya, Macaristan, Çek ve Slovak Cumhuriyetleri ayrıca OECD'ye de üyedir. Bu ülkelerin uluslararası kurumlardaki üyelikleri AB'nin ekonomik, mali ve ticari politikalar konusunda daha büyük bir ağırlığa sahip olmasını sağlayacaktır.

Ayrıca, müstakbel üye devletlerin hızlı bir biçimde pazar ekonomisine geçmeleri ve ulusal ekonomik entegrasyon alanındaki deneyimleri AB'ye gelişmekte olan ülkelerle olan ilişkilerine önemli bir katkı sağlayacaktır.

Komşu ülke politikası

Yaklaşmakta olan genişleme ile birlikte AB'nin dış sınırları 500 km kadar Doğu'ya kayacaktır. AB beş yeni devletle (Hırvatistan, Sırbistan, Romanya, Ukrayna, Belarus) sınıra sahip olacak, Rusya'yla olan sınırını Rusya'nın bir kısmını (Kaliningrad) çevreleyecek şekilde uzatacak ve Doğu Akdeniz (Kıbrıs) ile Güney Akdeniz'de (Malta) yeni bir varlığa sahip olacaktır.

Balkanlarda ve Doğu Avrupa bölgesindeki komşu ülkelerin hepsinin ekonomik gelişmişlik düzeyi düşüktür (2004'te AB'ye katılacak yeni üyelere daha düşük) ve pek çoğu oturmuş

bir demokrasiye, siyasi istikrara ve pazar ekonomisine sahip değildir. AB'nin malların ve kişilerin serbest dolaşımı için oluşturmuş olduğu alan katılmaya hazırlanan bu ülkelerde genişlemiş bir AB'nin sınırlarına kadar gelmiş olması daha şimdiden sorunlar yaratmaktadır. Avrupa'da daha Doğu'da ve Güney'de zengin ve fakir ülkeler arasında yeni bir 'perde' oluşması riski bulunmaktadır.

AB genişledikçe 'yeni komşular'la ilişkiler önemli bir sorun oluşturacaktır. AB'nin çevre ülkelere refahın ve iyi yönetişimin yayılmasını sağlayacak, bir istikrar ve güvenlik 'çember'i yaratacak bir komşu ülke politikası geliştirmesi gerekmektedir.

AB, komşu ülke politikası için Avrupa Ekonomik Alanı, İstikrar ve Ortaklık Anlaşmaları ve Ortaklık ve İşbirliği Anlaşmaları da dahil olmak üzere bir dizi araç geliştirmiş bulunmaktadır. Bu modeller, paylaşılan değerler temelinde refahı, istikrarı ve iyi yönetişimi arttıracak şekilde geliştirilmelidir. Siyasi, ekonomik ve kurumsal reformlarda kaydedilecek somut ilerlemeler karşılığında bu ülkelerin AB'nin tek pazarına erişimleri ile kişilerin, malların, hizmetlerin ve sermayenin serbest dolaşımını geliştirecek olan bütünleşme ve serbestleşme ortaya çıkacaktır. İşbirliği için diğer alanlar: güvenlik tehditlerine karşı yoğunlaştırılmış işbirliği; çatışmaların önlenmesinde birlikte çalışma; ulaşım, enerji ve telekomünikasyon ağları ve Avrupa Araştırmaları.

AB'nin bu ülkelere desteği diğer uluslararası kuruluşların yardımlarıyla koordineli olarak sağlanmalı ve sınırötesi işbirliğini kolaylaştırılmalıdır.

Mevcut genişleme dalgasının başarılı sonuçları istikrar ve güvenliğin AB'nin genişlemesiyle başarılabilceğini göstermektedir. Üyelik kriterlerine yerine getirmek şartıyla, AB'ye katılım beklentisi Orta ve Doğu Avrupa'da siyasi ve ekonomik reformların hızla gerçekleştirilmesine önemli bir katkı sağlamıştır. Ancak bu süreç süresiz olarak uzatılamaz. AB genişlemenin barış ve istikrar getirdiği mantığıyla hareket ederek katılmak isteyen her komşu ülkeyi kabul edemez. Böyle bir mantık sonunda bütünlük ve tutarlılık mantığıyla çelişecektir.

AB'nin gelecekte daha da genişlemesi sorunsal, daha kapsamlı bir 'komşu ülke politikası' (ya da 'yakınlık politikası') çerçevesinde ele alınmalıdır.

- AB'ye ileriki yıllarda katılmak isteyebilecek ülkelerin üyelik için yeterli düzeyde hazırlık yapmalarında ısrarcı olunmalı ve;

- Katılacak ve katılmayacak tüm komşu ülkelerle işbirliği daha da genişletilmelidir.

Bulgaristan, Romanya ve Türkiye ile genişleme süreci devam edecektir. AB bu sürecin geri dönülmez olduğunu açıklamış ve bu üç ülke de üyeliğe hazırlık için çaba sarfetmişlerdir. Nüfusu 8 milyon olan Bulgaristan ekonomik reformlar konusunda 22 milyon nüfuslu Romanya'dan daha fazla mesafe kaydetmiş olmakla birlikte her iki ülke de 2007 yılında Birlik'e katılmayı umut etmektedirler. Kriterlerin yerine getirilmesi şartıyla bu hedefi AB de desteklemektedir. AB bu ülkelere üyelik hazırlıkları için sağladığı mali desteği arttırmıştır. 65 milyon nüfuslu Türkiye, insan hakları ve azınlıkların korunması gibi üyelik için gerekli olan siyasi kriterleri henüz yerine getirmediği için daha büyük bir sorun oluşturmaktadır.

Toplam nüfusları 25 milyon olan Balkanlar'ın Batısındaki beş ülke Orta ve Doğu Avrupa ülkelerinin gerisindedirler. Her ülkenin kendine özgü şartları olmakla birlikte çoğu henüz normal bir devlet olmanın gereği olan temel demokratik kurumları oluşturma aşamasındadırlar. Bazıları Yugoslavya'nın parçalanmasını takip eden savaşlarının ardından hala uluslararası toplumun gözetimindedir. AB bu ülkelerin kalkınması için daha iyi bir strateji oluşturmak zorundadır. Bu ülkeler, üyelik şanslarının olduğunun onaylanmasından sonra, üyelik yolunda ilk adım olarak AB tarafından izlenecek bir iç reform programı uygulamalıdır. Katılım için herhangi bir tarih sözü verilmesi sözkonusu olmamalıdır; bu, bu ülkelerin normal devletler olarak varlıklarını sürdürebilmelerine, İstikrar ve Ortaklık sürecini devam ettirmelerine ve Kopenhag Kriterleri'ni yerine getirmelerine bağlıdır. AB üyeliğini 'şartlı' olması istikrar ve refahı beraberinde getirecek şekilde kullanılmalıdır; bunun maliyeti bölgede tekrar bir çatışma ortamı meydana gelmesi halinde oluşacak risklere oranla çok küçük olacaktır.

Bu tür bir komşu ülke politikası on müstakbel üyenin tam katılımını gerektirir. AB-25'in müstakbel komşularıyla etkileşimi komşularını mevcut üyelere daha iyi tanıyan yeni üyelere bağlı olacaktır. Yeni üyeler, siyasi, diplomatik ve ticari alanlardaki deneyimleri ve dilleri de dahil olmak üzere komşularına ilişkin bilgileriyle AB'ye değerli bir katkı yapacaklardır. Bu özellikle AB'nin en büyük komşusu olan Rusya için geçerlidir. Genişlemeyle birlikte AB'nin Rusya'yla daha yakın siyasi ve ekonomik bağlar kurması gerekecektir.

Yeni üyeler AB'nin genişlemesinin devam etmesini isteyecekler midir? Doğal olarak istikrar ve refahın komşularına yayılmasını ve mümkün olduğu kadar AB'nin dış sınırlarının kendilerinden daha öteye kaymasını isteyeceklerdir. Ancak kendilerinin AB fonlarına olan ihtiyaçları devam ettiği sürece komşularına mali yardımın ön plana çıkarılmasına sıcak bakmayabilirler. AB'nin genişlemesinde sonra bütünleşmenin ilk yıllarının bir 'genişleme yorgunluğu'na sebep olması riski AB-25 için tasarlanmış bir komşu ülke politikası çerçevesinde gelecekteki genişlemelere karşı doğru yaklaşımın şimdiden tanımlanmasını gerektirmektedir.

Sonuç

AB uluslararası ekonomik ilişkilerde zaten önde gelen bir aktördür. 25 üyeli bir AB'nin etkisi daha da fazla olacaktır. AB dış ilişkiler, güvenlik ve savunma alanlarında ortak eylemler geliştirme konusunda ilerleme kaydetmiş olsa da, günümüzün kilit bir dış politika konusu olan Irak meselesinde AB hiç yer almamıştır.

Avrupa ekonomik açıdan güçlü olmakla birlikte siyasi anlamda zayıftır. Genişleme ile birlikte:

- Tek bir sesle hareket edilmesi amacıyla gerçek bir ortak dış politika oluşturma ihtiyacı üzerinde acil olarak düşünmeliyiz.
- Avrupa'nın Geleceğine İlişkin Konvansiyon AB'nin dış temsilinin geliştirilmesine öncülük etmelidir.

Genişleme AB'nin en başarılı dış politika deneyimidir ve AB genişledikçe yeni komşularla olan ilişkileri daha da önem kazanacaktır. AB;

- AB'ye katılsalar da katılmasalar da çevresindeki ülkelerle daha iyi ortaklık ilişkileri kurmalıdır
- Bulgaristan, Romanya ve Türkiye ile genişleme sürecine devam etmeli ve AB üyeliğinin Balkanlar'ın Batısındaki ülkelerin değişiminde bir katalizör olarak kullanılmalıdır.
- AB'nin siyasi ve diğer kriterlerine uyum da dahil olmak üzere bu ülkelerin üyeliğe yeterli düzeyde hazırlanmalarında ısrarcı olmalıdır.

Bölüm 6

AVRUPA'DA BİRLİKTE HAREKET EDİLMESİ

Genişleme şu temel soruyu sormaktadır: Bu kadar çok üyesi olan bir Birlik içinde kararlar nasıl alınabilir; politikalar nasıl geliştirilebilir?

AB geçmişte hiç bir zaman bu kadar çok üyeyi aynı anda bünyesine kabul etmedi. İlk genişlemesinden bu yana 30 yıllık bir süre içinde Birlik'e dokuz yeni üye eklendi: şimdi AB on yeni üye kabul etmeyi planlıyor; diğerleri de sırada. Bu genişleme dalgası AB nüfusunun sadece beşte birlik bir oranda artması anlamına gelmekle birlikte, kurumlarda tam on yeni ülke temsil edilecek.

Avrupa'nın bütünleşmesi hem çok hızlı, hem de çok yavaş bir biçimde gerçekleşiyor. Avrupa'nın karşı karşıya olduğu zorluklar (ekonomideki rekabet gücü, iç güvenliği, dünyada bir siyasi rol oynama ihtiyacı) gözönüne alındığında işbirliği çok zayıf ve elde edilen sonuçlar da çoğunlukla çok sınırlı. Ancak 2003'ün AB'si 1990'ların AB'sinden çok farklı: Adalet ve içişleri gibi alanlarda ulusal egemenlik hakları paylaşılıyor ve güvenlik ve savunma alanlarında işbirliği çabaları başlamış durumda. Avrupa Birliği siyasi bir birlik olma yolunda ilerliyor. Bu AB'nin demokratik meşruiyetinin sorgulanmaya başlanmasından da anlaşılabilir. Avrupa'nın Geleceği'ne ilişkin Konvansiyon'un merkezinde de kimlik, yönetim ve meşruiyet soruları bulunuyor.

Genişlemenin gündeme getirdiği sorular yönetimden ya da karar verme mekanizmalarından çok daha derin. Avrupalıların ortak politikalar üzerinde birlikte karar almaları Avrupa çıkarlarına ilişkin ortak bir anlayış ve işbirliği yapma ve ortak hareket etme iradesi gerektiriyor. Bu da hem Avrupa düzeyinde, hem de ulusal düzeyde çıkar ve kimlik sorularını gündeme getiriyor.

Kimlik sorunu

25 ve daha sonra daha fazla üyeyi içine alacak şekilde genişleyen bir AB oldukça farklı halkları, dilleri ve kültürleri bünyesinde toplayacak. Bunun vatandaşlarının yerel ve ulusal kimlikleri üzerinde ne gibi bir etkisi olabilir? Bu kadar geniş bir ülkeler grubuyla nasıl bir

Avrupa kimliği sözkonusu olabilir? Birlikte nasıl hareket edebilirler? Daha küçük olan ülkelerin kimlikleri AB ya da bu ülkelerin komşuları tarafından yok mu edilecek?

Bu 'varoluşçu' sorunlar sadece entellektüel elitleri ilgilendirmiyor. Bu sorunlar genişleyen bir AB karşısında sıradan vatandaşların sorduğu soruların merkezinde yer alıyor. Daha da ötesi, bu sorunlar göç ve insan hareketlerinin Avrupa'da Avrupa dışındaki ülkelerden gelen göçmenler de dahil olmak üzere giderek daha da farklılaşan bir toplumu meydana getirdiği bir zamana denk geliyor. Toplumun 'yabancılar'a ve 'ötekiler'e karşı yaklaşımı (asimilasyon, bütünleşme, dışlama) Avrupa'da AB'nin genişlemesinden bağımsız olarak gündeme getirilen bir soru.

Bu soruların bazılarına AB'nin geçmişteki siyasi ve ekonomik bütünleşme sürecindeki deneyimleri kullanılarak cevap verilebilir. Ulusal ve bölgesel kimlikler önemini yitirmedi; bazı üye devletlerde, daha geniş bir Avrupa çerçevesi sayesinde bölgesel kimlikler daha da net bir biçimde ortaya çıktı.

Yeni üyeler eşit ortaklar olarak görülmeyi arzu ediyorlar. Bu ülkeler AB'nin karar verme yapılarında diğer üyelerle aynı haklara sahip olacaklar. Yeni gelenlere 'ikinci sınır bir statü' uygulanmayacak. Bir kısmının henüz yakın bir geçmişte yeniden kazanmış olduğu ulusal egemenliklerinin aşınmasına dair korkular pek de yerinde değil: Tam tersine, bu ülkeler bir Avrupa çerçevesinde içerisinde egemenliklerini paylaşarak güçlendirecekler. AB'deki daha büyük komşularıyla ilişkilerini tarihte bir çok kez yaşadığı gibi kaba kuvvet değil yasalar yönetecektir.

AB tarafından uygulanan entegrasyon yöntemi –Topluluk yöntemi– küçük ve büyük ülkeler arasında uyum içinde bir işbirliğini olanaklı kıldı. Başlangıçta üç büyük, üç de küçük ülkeden oluşacak bir Topluluk için tasarlanmış olan AB kurumları değişik boyutlardaki ülkelerin çıkarlarını başarılı bir biçimde biraraya getirdi. Gerçekten de, 'Topluluk yöntemi'nin olağanüstü başarısı hem küçük ülkelerin çıkarlarının büyük ülkeler tarafından görmezden gelinmemesinin sağlanması, hem de bu süreçte büyük ülkelerin çıkarlarının da gözetilebilmesi için bir model oluşturmuş olmasıdır.

Bu başarı kurumlar bünyesinde dengeli bir temsil ile sağlanmıştır. Örneğin, Konsey'de ve Parlamento'da oy haklarının ve sandalyelerin dağılımı küçük ülkelere nüfuslarına oranla

büyük ülkelerden daha geniş bir pay sağlamaktadır. Bu bağlamda, Komisyon'un Avrupa çıkarlarını gözetme, eylem başlatma ve hukuku koruma alanlarındaki rolü de dahil olmak üzere kurumlar arasındaki denge de önemlidir.

Bu genişleme ile Birlik'e pek çok küçük ülke girecektir. Gerilim ya da karşı karşıya gelme riskinden kaçınmak için bu değişiklik hem büyük hem de küçük ülkelerin birbirlerine karşı anlayışlı olmalarını gerektirmektedir.

Farklılıkların kabullenilmesi Avrupa bütünleşmesinin önge gelen prensiplerinden biridir. Örneğin, kültür alanında AB'nin eylemleri farklılıkların özendirilmesiyle sınırlı olmuştur. Standart bir 'Avrupa kültürü' geliştirilmesine yönelik bir proje düşünülmemiştir. AB'nin farklılıkları ve çokkültürlülüğü kabullenmesi Birlik'in değişik dillere karşı yaklaşımında da görülebilir. Orijinal üyelerin ve onlardan sonra katılan her üyenin resmi dilleri AB kurumları tarafından kabul edilmekte ve bu dillere saygı gösterilmektedir. Şu anda ileride daha da artacak olan 11 dilde yapılan tercüme ve çevirilerin maliyeti demokratik, erişilebilir ve şeffaf bir sistemin işleyebilmesi için gerekli görülüp kabullenilmektedir.

Avrupa bütünleşmesi aynı zamanda paylaşılan prensip ve değerlere daha fazla vurgu yapılmasını da beraberinde getirmiştir. AB liderlerinin 1993'te Kopenhag'da üyelik için gereken 'siyasi' kriterleri (demokrasi, hukukun üstünlüğü, insan hakları ve azınlıkların korunması) tanımlamalarından sonra bu genişleme dalgası ile birlikte bu gelişme iyice ivme kazanmıştır. 1997'de Amsterdam'da temel Anlaşma'ya demokrasi prensibini eklendi; Avrupa'nın Geleceği'ne ilişkin Konvansiyon'un AB'nin prensiplerini ve değerlerini belirlemede daha da fazla mesafe alması beklenmektedir.

Yeni üyelerin girişinin AB bünyesindeki kimlik ve kültür sorunlarına etkisi ne olabilir?

Kesin olan şu ki beraberlerinde geniş görüş farklılıkları getireceklerdir. Ancak bu farklılıkların Batı Avrupa'da kavranışı savaş sonrası dönemde Avrupa'daki siyasi bölünmenin Doğu ile Batı arasında yapay bir engel oluşturması deneyiminden olumsuz bir biçimde etkilenmektedir. Gerçekte, Orta ve Doğu Avrupa ülkelerinin başkentlerini ziyaret eden bir kişi farklılıklardan çok benzerlikler görecektir. Bu ülkeler Ortaçağ'dan bu yana kıta Avrupa'sında yaşanan kültür alışverişinin içinde bulunmuş, bunu takip eden yüzyıllarda

Avrupa'da oluşan farklı idari ve siyasi grupların bir parçası olmuşlardır. Demir Perde'nin getirdiği ayrılık bu devamlılığın dışında bir deneyimdi.

Yeni üyelerin diğer Avrupalılarla paylaşabilecekleri zengin bir kültürel birikimleri vardır. Sanat, mimari, müzik, sinema, edebiyat gibi alanlarda bu ülkelerin Avrupa kültürüne yaptıkları katkılar mevcut AB üyeleri tarafından bilinmekte ve takdir edilmektedir.

Değerler ve fikirler konusunda yeni üyeler Avrupa politikalarının ve siyasi kimliğinin oluşturulması sürecinde tam olarak yer almak istemektedirler. Yıllar boyunca, Orta ve Doğu Avrupalılar için 'Avrupa' yeniden kazanmayı arzu ettikleri hürriyetlerin ve değerlerin bir sembolüydü. Daha da ötesi, çoğu zaman kendilerinden büyük komşularının üzerlerinde hakimiyet kurmak istediği ülkeler olarak kolektif bir Avrupa çerçevesi içerisinde çalışmanın avantajını daha iyi anlamaktadırlar. Kendileriyle AB arasındaki büyük ekonomik uçurum bazı Avrupa politikalarına tam katılımlarına engel oluşturabilir. Ancak, ekonomik imkanlara olmasa bile siyasi iradeye sahip oldukları söylenebilir.

Genişleyen AB içinde bir yandan toplumlararası farklılıklara saygı gösterirken bir yandan da birliktelik hissini güçlendirmek için ne yapılabilir? Bunu başarmak için Avrupalı siyasi liderlerin gayrette bulunmaları ve cesur davranmaları gerekmektedir. Ayrıca, Avrupa vatandaşlarına ulusal konumları ve Avrupa boyutunu anlatmak isteyen bilgilendirilmiş ve dengeli bir medya ve basın varlığına ihtiyaç duyulmaktadır. Yardımcı olmak için AB ne yapabilir?

Avrupalılık bilincini geliştirmenin en iyi yolu Avrupa insanı arasındaki karşılıklı anlayışın artmasından geçtiği için, genişleyen AB ülkelerinin toplumlarının farklı kesimleri arasında değişim programlarının olması için AB ve ulusal hükümetler nezdinde daha fazla gayrette bulunulmalıdır. Şuanki AB vatandaşları yeni üyeler hakkında genellikle sınırlı bilgiye sahiptir. Özellikle gençler diğer Avrupa ülkelerine ziyarette bulunmaya, bu ülkelerde eğitimlerini sürdürmeye ve yurt dışında iş tecrübesi edinmeye teşvik edilmelidir. Ayrıca, Avrupa üniversite ağları güçlendirilmelidir.

AB kurumlarının reformdan geçirilmesi

Genişleme olmasa bile, AB yönetimi vatandaşlara daha yakınlaştırmak için kurumsal reformlar gerçekleştirmek zorundadır. Halk, Avrupa kurumlarının daha etkin ve demokratik denetime daha açık olmasını istemektedir.

Kurumsal reform genişleme ile gündeme gelen kilit meselelerden birisidir. Yeni üyeler için öngörülen kriterlere ilaveten – üç “Kopenhag kriteri” – AB 1993 yılında genişleme için dördüncü bir kriter belirlemiştir: bir yandan Avrupa’nın bütünleşme ivmesi korunurken bir yandan da Birliğin yeni üyeleri özümseme kapasitesinin olması. 2001 yılında Nice Antlaşmasına yol açan süreç de bu sebepten dolayı başlamıştır. Nice’de kararlaştırılan kurumsal reformlar sadece asgariyi oluşturmaktadır: sistemin kökten gözden geçirilmesi yerine, AB kurumlarındaki oy ve sandalye sayısının “aritmetik” açıdan revizyonu. Gerçek şu ki, yeni üyeleri üyeliğe hazırlanmaları için maksimum düzeyde çaba göstermeye teşvik eden Birlik, kurumları ve anayasası gibi önemli bir alanda henüz kendini yeterince hazırlamamıştır.

Bu durumun farkına varılması 2002 yılında Avrupa’nın Geleceğine ilişkin Konvansiyon’un oluşturulmasına yol açtı: AB’nin işlevselliğini gözden geçirmesi açısından yeni bir deneyim oluşturdu ve geleneksel hükümetlerarası yöntem daha da genişletilerek üyelik başvurusunda bulunan ülkeler de bu sürece dahil edildi. Başlangıçta faaliyetlerine ulusal parlamentoların rolü, Antlaşmaların basitleştirilmesi, Temel Haklar Şartı ve AB ile Üye Devletler arasında yetki sınırlandırılması olmak üzere dört önemli mesele üzerinde çalışarak başlayan Konvansiyon, AB için yeni bir anayasanın hazırlanmasını da faaliyetlerine ekleyerek çalışmalarının kapsamını genişletti.

Bu raporun amacı genişleyen AB’yi dikkate alarak Konvansiyon çerçevesinde tartışılan öneri ve tavsiyelere yenilerini eklemek değildir. Müstakbel üye devletler zaten Konvansiyon’da yer almaktadır ve ileride Konvansiyon’un sonuçlarını onaylamaları istenecektir. Bu raporun altını çizmeye çalıştığı husus Konvansiyon tarafından yapılan net öneriler, ardından yapılacak Hükümetlerarası Konferans’ta parallel kararların alınması ve bu kararların genişleyen AB’nin tüm üyeleri tarafından onaylanması yoluyla genişlemeye hızla ve başarılı bir şekilde hazırlanma gerekliliğidir.

Acilen daha iyi karar verme mekanizması ve demokratik meşruiyeti bulunan ve AB’yi daha etkin hale getirerek vatandaşlarına yakınlaştıracak olan bir Avrupa anayasasına gereksinim bulunmaktadır. Reformlar arasında aşağıda belirtilen unsurların bulunmasında fayda vardır:

- Gelecekte AB politikalarının daha verimli bir şekilde geliştirilebilmesi için, Konsey’de kararların çoğunluk esasına dayalı olarak alınmasının yaygınlaştırılması,
- “Topluluk yönteminin” güçlendirilmesi ve kurumsal dengeye saygı gösterilmesi.

Konvansiyon genişleme için gereken herşeyi hazırlayamaz. Konvansiyonun görevi genişleyen AB’nin politikalarını reformdan geçirmek değil, Birliğin organizasyonunu, yöntemlerini ve anayasasını iyileştirmektir. Konvansiyon AB’nin kararlarının ve eylemlerinin ne olacağını tasvir etmekten ziyade, Birliğin ne şekilde karar verip harekete geçeceğini yeniden tanımlamalıdır. Avrupa’da yönetimin kurumsal ve anayasal sorunları konusunda “nasıl” sorusuna verilecek tatminkar bir yanıt, yaklaşan genişlemenin başarısı açısından hayati önem taşımaktadır.

Politikaların daha iyi uygulanması

Genişleyen AB’de aşılması gereken bir başka sorun da Avrupa kurallarının ve politikalarının iyi uygulandığının temin edilmesi konusudur.

Müstakbel üye devletlerin katılım-öncesi hazırlıklarında ana temalarından birisini AB kurallarının etkin şekilde uygulanması oluşturdu: aslında, üyeliğe kabul edilip edilmeyecekleri bu konu esas alınarak sınılandı. AB sürekli olarak kurallarını ve politikalarını (müktesebatı) iyi uygulama kapasitesinin temel koşul olduğunu vurgulamıştır. Önceki genişleme hareketlerinde idari kapasite sorunu gündeme gelmemiştir. Bununla birlikte, AB sisteminin özellikle de hudutları olmayan tek pazarın sağlıklı bir şekilde işlemesi için üye devletler arasında karşılıklı güvenin tesis edilmesi gerektiğinden, idari kapasite konusu kamu idareleri Komünist dönemde zayıflayan Orta ve Doğu Avrupalı aday ülkeler için endişe yaratmıştır.

Avrupa kurallarının ve standartlarının adil ve etkin bir şekilde uygulanması için bu ülkelerin halen kamu idarelerini iyileştirme yönünde oldukça fazla çaba sarfetmeleri gerekmektedir. Komisyon 1997 yılından beri her yıl raporlar yayınlayıp gelişme kaydedilmesi gereken alanların altını çizerek bu ülkelerdeki ilerlemeyi takip etmektedir. Yeni idarelerin ve hukuk sistemlerinin iyileştirilmesi için AB tarafından mali yardım sağlanmıştır. Bu yardımlar 2002 yılında 1 milyar Euroya ulaşmıştır ve yeni üyeler Birliğe katıldıktan sonra da özel yardımlar sağlanmaya devam edilecektir. İyi eğitilmiş (emeğinin karşılığını alabilen) kamu görevlileri ihtiyacı, mahkemelere erişimi etkin hale getirecek şekilde adli sistemin reformdan geçirilmesi

ve yolsuzlukla mücadele tedbirleri dahil olmak üzere, müstakbel üyeler tarafından çözümlenmesi gereken pek çok sorun bulunmaktadır.

Uygulama sorusu farklı sebeplerden dolayı olsa da, mevcut üyelere de soruluyor. Bazı alanlarda AB'nin yasama faaliyetlerinin azalması ve çevre gibi bir takım alanlardaki AB politikalarının başarılı bir şekilde yaygınlaştırılması ile birlikte , dikkatler yasa çıkarma işlevinden bu yasaların uygulanması konusuna kaydı.

Mevcut üye devletlerin hükümetleri, AB hukukunu uygulama performanslarını arttırmak zorundadırlar. AB yasalarına geç uyum sağlanması, yeterince uyum sağlanmaması ya da bu yasaların yerinde uygulanmaması kamoyunda AB'nin bu alandaki performansına ilişkin görüşleri olumsuz etkilemektedir. Mesela, Komisyon, tek pazarla ilgili olarak Konsey tarafından onaylanan ve 2000 yılına kadar üye devletler tarafından üstlenilmesi beklenen 83 Direktifin sadece 5'inin etkin bir şekilde tüm üye devletler tarafından üstlenildiğini rapor etmiştir. Yolsuzluk mevcut üye devletleri de etkileyen bir sorundur. Aslında, anketler bazı üye devletlerdeki durumun (Yunanistan, İtalya), bazı müstakbel üyelere daha vahim görüldüğünü ortaya koymaktadır.⁹

Sonuç

Avrupa'da birlikte hareket edebilmek için Avrupalıların birbirlerini daha iyi anlamak, ortak menfaatleri tespit etmek ve büyüyen Avrupa'nın kimliklerini yitirmelerine yol açacağı korkusunu yenmek için gayrette bulunmaları gerekmektedir.

Genişleme AB'nin yönetim sisteminin iyileştirilmesi ihtiyacını doğurmakta ve bu ihtiyacın giderilmesi için de bir fırsat sunmaktadır. AB süratle değişen uluslararası realitenin getirdiği sorunlar ile daha iyi yönetim ve artan demokratik meşruiyet ihtiyacı arasında kalmıştır. Bu sorunlarla daha iyi yönetim ihtiyacı arasındaki bağın kurulması, Birliğin gerçekte arzu ettiği yenilenmeye yol açabilir.

İşte bu sebepten dolayı aşağıda belirtilen hususlara gereksinim duyulmaktadır:

⁹ Transparency International, 2003

- Avrupa'nın Geleceğine ilişkin Konvansiyon tarafından hazırlanacak olan açık ve kolay anlaşılır bir anayasa metni. Reformlar oylamaların çoğunluk esasına dayalı olarak yapılmasının yaygınlaştırılmasını, "Topluluk yönteminin" güçlendirilmesini ve kurumsal dengelere yönelik saygıyı içermelidir.
- AB kurallarının ve politikalarının eski ve yeni üyeler tarafından daha iyi uygulanması.
- Toplumun farklı kesimlerine mensup kişiler arasında değişim programlarının uygulanması, iş tecrübesi, gençlerin diğer AB ülkelerinde eğitim görmeleri ve Avrupa üniversite ağlarının güçlendirilmesi dahil olmak üzere, vatandaşlar arasındaki anlayışı arttırmak için daha fazla gayrette bulunulması.

EKLER

Tablolar

1. AB'ye ve müstakbel üye devletlere ilişkin temel bilgiler
2. AB üye devletlerinde genişlemeye verilen destek
3. Müstakbel üye devletlerde katılım sürecine verilen destek
4. AB'nin Orta ve Doğu Avrupa ile ticareti
5. AB'de ve müstakbel üye devletlerde ekonomik büyüme
6. AB'nin genişleme alanındaki bütçe harcamaları: katılım öncesi
7. AB'nin genişleme alanındaki bütçe harcamaları: katılım sonrası

Tablo 1**AB'YE VE MÜSTAKBEL ÜYE DEVLETLERE İLİŞKİN TEMEL BİLGİLER**

	Yüzölçümü km ²	Nüfus Milyon	Gayri Safi Yurtiçi Hasıla			
			Milyar		Kişi başına	
			Euro	pps	Euro	pps
Kıbrıs	9251	0.762	10.2	12.5	15100	18500
Çek Cum.	78866	10.2	63.3	136.2	6200	13300
Estonya	45227	1.4	6.2	13.4	4500	9800
Macaristan	93030	10.2	58.0	120.6	5700	11900
Letonya	64589	2.4	8.5	18.2	3600	7700
Litvanya	65300	3.5	13.4	30.5	3800	8700
Malta	316	0.394	4.0	n.a.	10300	n.a.
Polonya	312685	38.6	196.7	355.9	5100	9200
Slovak Cum.	49035	5.4	22.8	59.5	4200	11100
Slovenya	20273	2.0	20.9	31.8	10500	16000
AB-15	3237900	376.4	8828.9	8828.9	23200	23200

Not: Gayri Safi Yurtiçi Hasıla (2001) Euro ve pps (satın alma gücü standardı) cinsinden verilmektedir.

Kaynak: Avrupa Komisyonu

Tablo 2**AB ÜYELERİNDE GENİŞLEMeye VERİLEN DESTEK**

Kişisel olarak Avrupa Birliği'nin genişlemesinden yana mısınız, çoğunlukla mı yanasınız, çoğunlukla karşısında mısınız yoksa tamamen mi karşısınız?

Sorusuna verilen yanıtlar:

Yanıt verenlerin yüzde cinsinden oranları

	1+2	3+4	1	2	3	4	5	6
	Yana	Karşı	Tamamen Yana	Çoğunlukla Yana	Çoğunlukla Karşı	Tamamen Karşı	Ülkesine göre değişir	Bilmiyorum
İtalya	82	12	44	38	8	4	4	2
İrlanda	79	15	36	43	10	5	1	6
İspanya	73	8	16	57	5	3	2	17
Belçika	72	18	23	49	12	6	3	7
Danimarka	67	21	23	44	12	9	3	8
Fransa	66	27	12	53	18	9	4	3
AB-15'in Ortalaması	66	21	20	46	14	8	3	9
Hollanda	66	25	23	43	17	8	2	7
Yunanistan	66	10	30	37	6	4	9	14
Lüksemburg	64	23	30	34	14	8	8	6
Almanya	64	27	14	50	20	8	2	6
Portekiz	62	14	6	56	12	2	2	22
Avusturya	59	32	21	38	24	8	5	5
Birleşik Krallık	54	26	16	38	14	13	2	18
İsveç	52	28	23	29	15	13	1	20
Finlandiya	51	27	14	37	18	10	4	18

Kaynak: Eurobarometer (Kasım 2002)

Tablo 3

MÜSTAKBEL ÜYE DEVLETLERDE KATILIM SÜRECİNE VERİLEN DESTEK

Ülkenizin AB'ye üyeliği sizce iyi bir şey mi yoksa kötü bir şey mi olurdu?

Yarın ülkenizin üyeliği konusunda bir referendum yapılırsa kişisel olarak lehinde mi yoksa aleyhinde mi oy kullandınız?

Sorularına verilen yanıtlar:

Yanıt verenlerin yüzde cinsinden oranları

	Üyelik iyi bir şey olurdu	Üyelik için oy kullandım
Macaristan	67	77
Slovakya	58	69
Polonya	52	61
10 ülkenin ortalaması	52	61
Litvanya	48	53
Kıbrıs	47	58
Malta	45	47
Slovenya	43	62
Çek Cumhuriyeti	43	50
Letonya	35	45
Estonya	32	39

Kaynak: Eurobarometer (Kasım 2002)

Tablo 4

AB'NİN ORTA VE DOĞU AVRUPA İLE TİCARETİ

(Milyar Euro)

	<i>İthalat</i>	<i>İhracat</i>	<i>Denge</i>
1995	44.4	53.2	+ 8.8
1996	47.2	63.8	+ 16.6
1997	56.9	78.7	+ 21.8
1998	67.9	90.5	+ 22.6
1999	75.8	93.2	+ 17.4
2000	97.5	114.7	+ 17.2
Total	389.7	494,1	+ 104.4

Bulgaristan ve Romanya da dahil olmak üzere Orta ve Doğu Avrupa'da bulunan on ülke

Kaynak: Avrupa Komisyonu

Tablo 5

AB'DE VE MÜSTAKBEL ÜYE DEVLETLERDE EKONOMİK BÜYÜME

Geçmiş yıllarla karşılaştırıldığında görülen yüzde değişiklik

	1999	2000	2001
Kıbrıs	4.6	5.1	4.0
Çek Cumhuriyeti	0.5	3.3	3.3
Estonya	-0.6	7.1	5.0
Macaristan	4.2	5.2	3.8
Letonya	2.8	6.8	7.7
Litvanya	-3.9	3.8	5.9
Malta	4.1	5.5	-0.8
Polonya	4.1	4.0	1.1
Slovakya	1.3	2.2	3.3
Slovenya	5.2	4.6	3.0
AB-15	2.8	3.4	1.5

Ulusal para birimi değerinden sabit fiyatlarla GSYİH'ya dayanmaktadır

Kaynak: Avrupa Komisyonu (Aralık 2002)

Tablo 6

AB'NİN GENİŞLEME ALANINDAKİ BÜTÇE HARCAMALARI: KATILIM ÖNCESİ

Katılım öncesi harcamalar (2000 yılı fiyatlarıyla milyon EURO cinsinden)

	1990-1999	2000-2003
PHARE (Demokratik kurumların ve kamu yönetiminin güçlendirilmesi)	6767.16	6240.00
ISPA (Ulaşım ve çevresel altyapı)		4160.00
SAPARD (Tarım ve kırsal kalkınma)		2800.00
Toplam	6767.16	13200.00
Yıllık ortalama	676.72	3300.00
Toplamın 1999 AB-GSMH'sına % oranı	0.08	0.16
Yıllık ortalamanın 1999 AB-GSMH'sına % oranı	0.008	0.04

Not: 1990-1999 harcamaları yapılmış ödemelere, 1999 sonrası rakamlar ise verilmiş taahhütlere dayanmaktadır.

Orta ve Doğu Avrupa'daki on ülke (Bulgaristan ve Romanya dahil). Ayrı bir katılım öncesi finansman mekanizmasından yararlanan Kıbrıs, Malta ve Türkiye dahil değildir.

Kaynak: Avrupa Komisyonu

Tablo 7

**AB'NİN GENİŞLEME ALANINDAKİ BÜTÇE HARCAMALARI:
KATILIM SONRASI**

(1999 fiyatlarıyla milyon EURO cinsinden)

	2004-2006
Ortak tarım politikası	4682
Kırsal kalkınma	5110
Yapısal eylemler	21746
İç politikalar	4256
Bunlardan:	
Mevcut politikalar	2642
Kurumsal gelişme	380
Schengen mekanizması	858
Nükleer güvenlik	375
İdare	1673
Özel nakit akışı mekanizması	2398
Geçici bütçe desteği	987
Toplam taahhütler	40852

Not: 2004'te katılacak olan on ülke (Kıbrıs, Çek Cumhuriyeti, Estonya, Macaristan, Letonya, Litvanya, Polonya, Slovenya, Slovakya, Malta) için 2004-2006 dönemi için ayrılmış bütçe.
'Yapısal eylemler' 38 milyon Euro'luk henüz tahsis edilmemiş teknik desteği de içermektedir.

Kaynak: Avrupa Komisyonu.